

ÚJ MÉDIA- KULTÚRA

MAGAZIN II. ÉVFOLYAM 3. SZÁM 2023. ŐSZ

ANYA, NE OSZD MEG!
Veszelszki Ágnes médiakutató
a sharenting árnyoldalairól

VALÓSÁGTORZÍTÁS FELSŐFOKON
Rab Árpád írása

TESTRŐL ÉS LÉLEKRŐL?
Aczél Petra az OnlyFans mélységeiről
és lelki adóiról

ÚJRA DIVAT A SAKK
Portrébeszélgetés Juhász Árminnal,
a FIDE ifjú trénerével

**10 TANÁCS,
hogy barát legyen, ne ellenség**
Mobil a családom? – az NMHH új online
gyermekvédelmi programja

A 7-ES JÁTÉKOS
Interjú Kiss Gergely Európa-, világ-
és olimpiai bajnok vízilabdázóval

DEEP
FAKE

NMHH

Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság

HOGYAN SEGÍTSÜNK GYERMEKEINKNEK TUDATOS DIGITÁLIS POLGÁROKKÁ VÁLNI?

Ebben nyújt sokoldalú, informatív és inspiráló támogatást a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság GYEREK A NETEN weboldala.

EGY OKOS OLDAL A SZÜLŐI MINDENNAPOKRA EGYETLEN KATTINTÁSRA ÖNTŐL.

www.gyerekaneten.hu

GYEREK A NETEN

EZ A NAP MÁS, MINT A TÖBBI

...az Új Médiakultúra Magazin életében mindenképpen, hiszen egyévesek lettünk. Induláskor nem titkolt célunk az volt, hogy e folyóirat hasábjain keresztül olyan minőségi, értékes és egyben gondolatébresztő tartalmakat kínáljunk, amelyek segítik a médiafogyasztókat, alkotókat, kutatókat és a médiakultúra iránt érdeklődőket abban, hogy jobban megértsék, és elmerüljenek ebben a rohamosan változó térben. Olyan témákat dolgozunk fel, amelyek összekapcsolják a média, a kultúra és a társadalom világát. Válaszokat keresünk arra, hogy ezek hogyan formálják a közösséget, hogyan alakítják a kultúrát, befolyásolják a társadalmi normáinkat és értékeinket.

A mai korban a média szerepe és hatása meghatározó a mindennapi életben. A technológiai fejlődés új lehetőségeket nyit meg a hírközlés és a kommunikáció terén is, ezáltal alakítva át a kultúra és a társadalom szerkezetét. A felgyorsult információáramlás korában fontos megértenünk, hogyan befolyásolják ezek a változások mindennapi döntéseinket, gondolkodásunkat és vele identitásunkat. Folyamatok, melyek jelentősen formálják a társadalom és az egyének gondolkodását, viselkedését. Segítenek megérteni a különböző médiumok által közvetített üzeneteket, és fejlesztik a kritikai gondolkodást. Emellett lehetőséget is adnak az információk széles körű hozzáférésére és megosztására, ezzel mozdítva elő a társadalmi párbeszédet. Fontosak a kulturális sokszínűség és az esélyegyenlőség szempontjából, hiszen nagy hatást gyakorolnak arra, hogy az emberek hogyan látnak és képzelnek el más kultúrákat és csoportokat.

A médiakultúra olyan terület, ahol a hagyományos és az új médiumok találkoznak, keverednek egymással, ahol a kommunikáció formái folyamatosan alakulnak, és ahol a befogadók és tartalomgyártók között izgalmas interakciók zajlanak. Ebben a dinamikus közegben igyekszünk áttekinteni és értelmezni a legfrissebb trendeket, és objektíven, sokszor kritikusan vizsgálni az aktuális eseményeket, történéseket. Ennek megértése és tudatos kezelése elengedhetetlen a modern világban való sikeres navigáláshoz. Az újmédia térnyerésével alapjaiban változott meg a médiakörnyezetünk, ami új kulturális, civilizációs kihívásokat hozott be az életünkbe egyéni, közösségi és társadalmi szinten egyaránt.

A felelősségünk nagy, mert az internet, a közösségimédia-platformok és az online tartalomfogyasztás a fiatalabb generációkra is jelentős hatással van. Ők már ebben a digitális környezetben nőnek fel, számukra ez az elsődleges kommunikációs és információszerzési eszköz. Mindezeket figyelembe véve alapvető feladatunk felhívni a figyelmet arra, hogy ezzel párhuzamosan a használattal járó kihívásokat is kezelni kell. Napi szinten tapasztaljuk, hogy a figyelmeztető és gyakran bizony riasztó példák egyre sokasodnak. Az adatvédelemre és a digitális biztonságra való odafigyelés mindannyiunk felelőssége. Az élet és a technológia közötti határvonalak egyre inkább elmosódnak, de törekedni kell arra, hogy megmaradjon az egyensúly e két világ között. Az oktatás és a jól megtervezett felkészítés pedig fontos szerepet játszik abban, hogy a fiatalok felelősségteljes és tudatos médiafogyasztókká váljanak.

A jövő útja az, ha nemcsak megérteni leszünk képesek ezt az új médiakultúrát, hanem arra is, hogy értékelvű módon magunk is aktív alakítóivá váljunk. Valahogy úgy, ahogy a szélesebb értelemben vett kultúránknak is mindannyian alakítói vagyunk. Megkerülhetetlen az intenzív és alkotó párbeszéd a digitális univerzum mindannyiunkat érintő hatásairól, ismérveiről, előnyeiről és veszélyeiről. Első születésnapját ünneplő magazinunk egyik fő célja pedig éppen ez: az új médiakultúráról szóló okos, hasznos és jövőbetűző párbeszéd erősítése.

Köszönöm, hogy részt vesznek ezen az izgalmas utazáson! Arra kérem önöket, hogy tartsanak velünk továbbra is, alakítsuk együtt az új médiakultúrát!

Dr. Koltay András
elnök, NMHH

06

Sharenting: a pokolba vezető út szülői jó szándékkal lenne kikövezve? A digitális univerzumban joggal vetődik fel a kérdés. A szülők gyermekeiket érintő tartalommegosztása joggal lett megosztó téma. Hogy látja a kérdést a kommunikációkutató? Veszelszki Ágnes izgalmas írásban mutatja be és elemzi a jelenséget.

ANYA, NE OSZD MEG!

14

A Mobil a család? program ajánlásokat fogalmaz meg, hogyan figyeljünk jó szülőként mobilozó gyerekeinkre. Hogyan beszéljünk kamaszokkal a digitális világról? Az NMHH új programjáról szóló leghasznosabb tudnivalókat Gábor Mónika gyűjtötte egybe.

MI AZ A TÍZ TANÁCS, HOGY BARÁT LEGYEN. NE ELLENÉG?

22

Az újmédia szexualitást érintő morális és praktikus kérdései korántsem egyértelműek mindenki számára, miközben a statisztikák alapján óriási látogatottságot produkálnak ezek az oldalak. Aczél Petra médiatudós elgondolkodtató esszéje a tartalom és felhasználás felelősségéről.

TESTRŐL ÉS LÉLEKRŐL?

30

Rab Árpád jövőkutatótól ezúttal a deepfake jelenségről olvashatunk. Mit várhatunk magunktól és a technológiától? Mi a megvezetés célja? Hogyan ismerhetjük fel a megtévesztő videókat, képeket?

VALÓSÁGTORBÍTÁS FELSŐFOKON

36

Új korszak, új szabályok, melyekre figyelni kell a mindennapok során. Mert egy régi törvényszerűség mit sem változott: az üzlet az üzlet. Ha óvatlanok vagyunk, nagy árat fizethetünk a közösségi média ingyenességéért... Cikkünk társszerzője Papp János Tamás, az onlineplatformok.hu főszerkesztője.

HOGYAN HASZNÁLJUK TUDATOSAN AZ ONLINE PLATFORMOKAT?

42

Az internet és az online platformok témája számos filmművészeti alkotás ihletforrásává vált az elmúlt évtizedekben. Forgács Nóra Kinga filmesztéta írásában ezúttal néhány izgalmas, aktuális, jelenükről szóló vagy épp disztópikus alkotást vesz sorra ezek közül a valódi valóság határait kutatva.

A HÁLÓZAT CSAPDÁJÁBAN

50

Sidney, Athén, Peking – mindhárom városból arannyal tért vissza Kiss Gergely, a legendás vízilabda-válogatott jobbszélsője. Olvasóinknak a dicső múltról és a munkás jelenről mesél. Németh Mónika interjúja.

A 7-ES JÁTÉKOS

58

A fiatalok körében online is hódít az ősi táblajáték 21. századi kiadása. Juhász Ármin nemzetközi sakk-mesterrel, online és offline edzővel Forgács Nóra Kinga készített riportot.

ÚJRA DIVATOS A SAKK

66

Lehetővé teszik a civilizációnk működését. Speciális dizájn- és technológiatörténet. Ötvenéves a pécsi tévétorony. Balogh Endre írása.

ANTENNÁK VÁROSBAN ÉS VIDÉKEN, FÖLDÖN ÉS ÉGEN

74

NMHH-mérőszolgáltatás. Első ránézésre nem túl izgalmas téma. De ha azt is tudjuk, hogy a pápalátogatástól az atlétikai világbajnokságig, a legkisebb autós távirányítótól az adótornyok engedélyeztetéséig terjed a munkája, már kezd érdekesé válni a panoráma. Nagy Sándor körképéből sok meglepő részletet is megismerhetünk.

NÉLKÜLÜK TÉNYLEG MEGÁLL AZ ÉLET

ANYA, NE OSZD MEG!

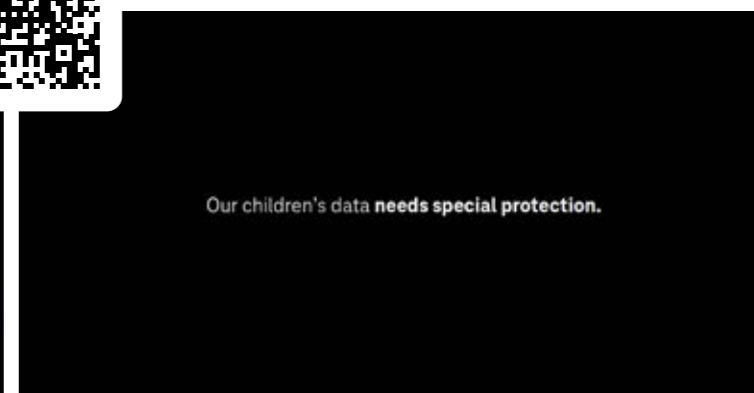
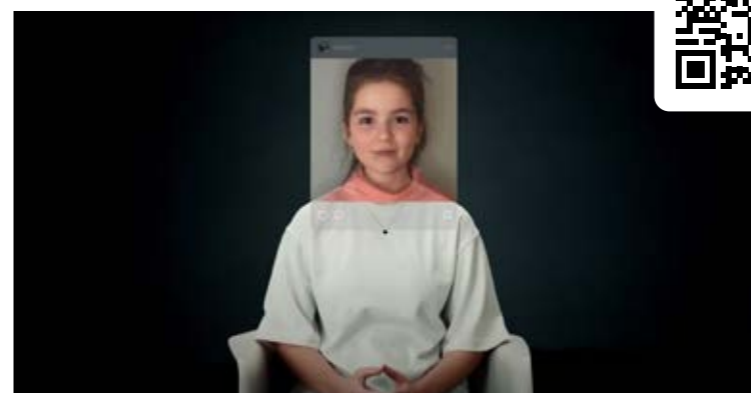
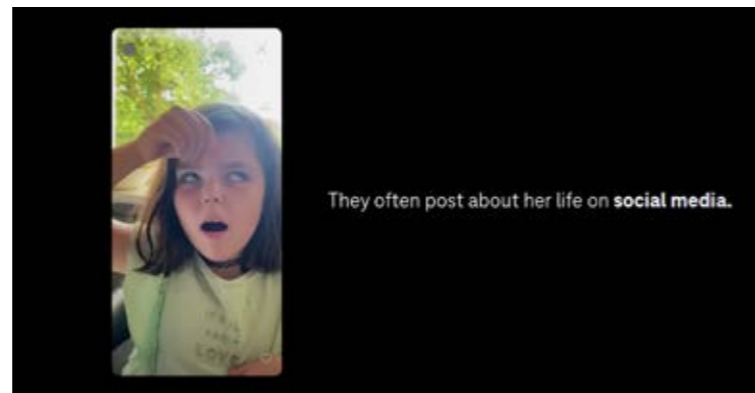
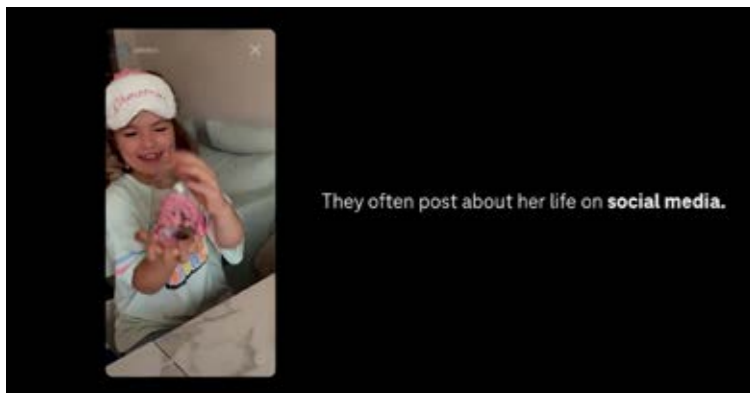
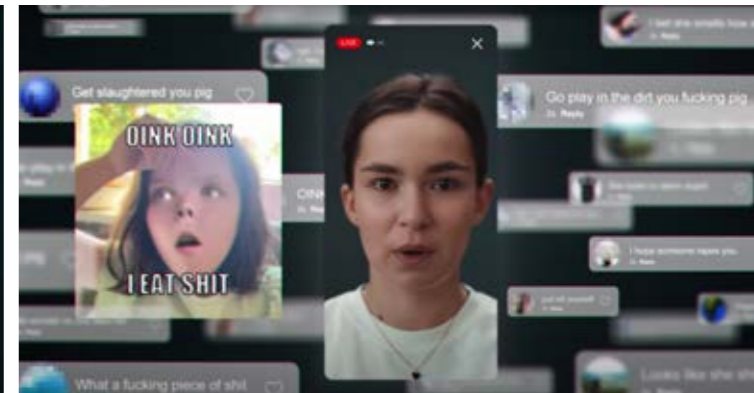
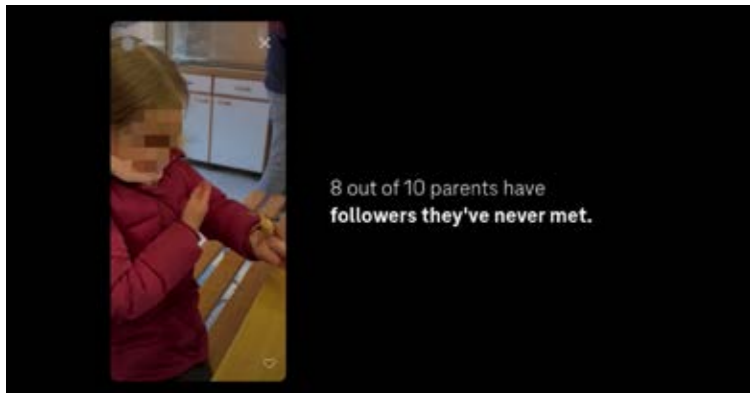
A SZÜLŐI KÉP- ÉS VIDEÓMEGOSZTÁS JELENSÉGÉRŐL

Az újmédia korszaka egy új médiakultúra megszületését is magával hozta. A születés csodája azonban sohasem kockázat- és fájdalommentes. Az online tér látszólag hártalan szabadsággal ruházza fel az oda belépő embert. Csakhogy ez a szabadság valójában korántsem korlátlan. Sőt. A digitális térben rendkívül szigorú szabályok érvényesülnek. Olyanok, amelyek közvetlenül a saját és akár mások életére is képesek visszahatni, még hozzá akár a legváratlanabb módon. Ezért szükséges, hogy a digitális tér természetét minél jobban meg- és kiismerjük.

Veszelszki Ágnes nyelvész és kommunikációkutató, a Nemzeti Közsolgálati Egyetem docense írásában a legelterjedtebb közösségimédia-szokások egyik legégetőbb kérdését, a sharenting problémáját járja körbe.

A szülők 75 százaléka megosztja a gyerekei adatait a közösségi médiában. Tízből nyolc szülőnek vannak olyan követői a közösségi médiában, akiket nem ismer személyesen. Ezekkel az adatokkal kezdődik az egyik nagy telekommunikációs szolgáltató sokkoló sharentingkampánya, amelyet 2023 nyarán tettek közzé. A videóban megismerjük a kilencéves Ella szüleit, akik rendszeresen posztolnak a lányukról képeket, videókat a közösségi felületeiken anélkül, hogy a digitális viselkedésük lehetséges következményeivel valójában tisztában lennének. A szülők beülnek a mozi- ba, ahol a vetítés előtti kisfilmben a lányuk felnőtt változata fogadja őket. A felnőtté változtatott digitális Ellát mindössze egy fotó és a mesterséges intelligencia (AI) segítségével keltették életre az alkotók. A deepfake-technológiával megőregített Ella arról beszél a szülőknek, hogy bár számukra a megosztott képek és videók valóban csupán kedves emlékek, mások, ismeretlenek, rosszindulatú személyek számára ezek használható adatok, amelyek Ellának szörnyű jövőt hozhat-

nak. A videó felillant néhány ijesztő jövőképet: a megosztott tartalmak által ellopható az azokon szereplő (digitális) identitása, a hangjával csalásokat lehet elkövetni (itt az unokázós csalást szemléltetik), szélsőséges esetben börtönbe mehet olyan tettekért, amelyeket nem követett el, zaklatáshoz vezető mémek alapjául szolgálhat, továbbá a kisgyermek (virtuális) pedofilok prédájává válhat. A kisfilm tanulságaként Ella azt kéri a látottaktól megrémült szülőktől, hogy óvják meg a virtuális magánéletét azáltal, hogy a digitális lábnyomát tudatosan építik fel kiskorától kezdve.

A sharenting (vagy oversharenting) fogalom az angol overshare (túl sokat megoszt) és a parenting (gyerekeknevelés) szavak összeolvadásából ered. Arra a gyakorlatra utal, hogy a szülők, rokonok túl sok mindent megosztanak a közösségi médiában a gyerek életéből: képeket, videókat, intim történeteket is közzétesznek róla. Régen, még a közösségimédia-időszak kezdetén én voltam az egyetlen a baráti társaságomban, aki mindig

kérte, hogy jelezzék a többiek előre, ha rólam készült képet szeretnének feltölteni — akkor még — a Facebookra. Ezt a kérésemet mindig tiszteletben tartották. Azóta már nem ez az egyedi, hanem az általános: megkérdezzük a fotón, videón szereplőket, hogy hozzájárulnak-e ahhoz, hogy a(z) (arc)képüket mutató tartalom nagyobb nyilvánosságot kapjon. Ezt az európai adatvédelmi rendelet (GDPR) cégek, szervezetek számára kötelezővé is teszi, de a magánéletünkben is fontos rá figyelni. Különösen lényeges ez a kérdés, ha gyerekről készült képekről van szó. A most születő és felnövő gyerekeknek szinte a fogantatásuktól van a hozzájárulásuk nélkül digitális lábnyomuk (már azzal indul, hogy a szülők az ultrahangképeket megosztják a születendő gyerekről). Amíg a gyerek a beleegyezését nem tudja adni, a szülőt mindig meg kell kérdezni (rokonként is), hogy meg lehet-e osztani, közzé lehet-e tenni a kisgyerekről készült fotót, videót. De ebben a szülőknek is tudatosnak és következetesnek kell lenniük.

MAGUNKRÓL IS KÖZZÉTEN-NÉNK ILYET?

Lehet, hogy mi kedvesnek, bájosnak, viccesnek gondoljuk a gyerekről a strandolás, medencében meztelenül pancsolás vagy éppen bilihasználat közben készült képet, a tortától maszatos arcú, ételromboló videót, de vajon ugyanígy látja-e ezt a majd felnövő gyerekünk, illetve ugyanezzel a céllal nézik-e a tartalmakat az ismerős és ismeretlen követők?

Milyen veszélyei lehetnek annak, ha a felnőttek megfontolás nélkül tesznek közzé tartalmakat a gyerekről?

- Elveszíti a gyerek a digitális lábnyoma felett az uralmat. Több kép, tartalom lesz róla akár nyilvánosan is elérhető, mint amennyit ő maga megosztott volna.

- A szülő megoszthat a gyerekről képeket (a gyerek önrendelkezéséig ehhez joga van), ám volt már arra is példa, hogy a gyerek 18 éves korát elérve beperelte a szülőt a túl sok képmegosztás miatt, és megnyerte a pert.

- Ellopják a gyerek képeit, ezáltal személyazonosságát rosszindulatú személyek (identity theft), és az ő vagy a szülei nevében cselekedhetnek.

Sőt az intimebb fotókat akár gyerekpornográfiához is használhatják.

- Létezik digitális emberrablás, gyerek- rablás is (digital kidnapping). Ez arra utal, hogy egy rossz szándékú személy a saját gyerekeként tünteti fel más gyermekét honlapon, marketing- anyagokban stb.

A jelenségre a magyar és nemzetközi véleményvezérek is figyeltek — és igyekeznek egyre többen a tudatosságot és a gyerekek védelmét hangsúlyozni. Egy magyar énekesnő — bár minden bizonnyal az ismertségét és követőszámait még inkább tudná növelni a kislánya képeinek közzététe-

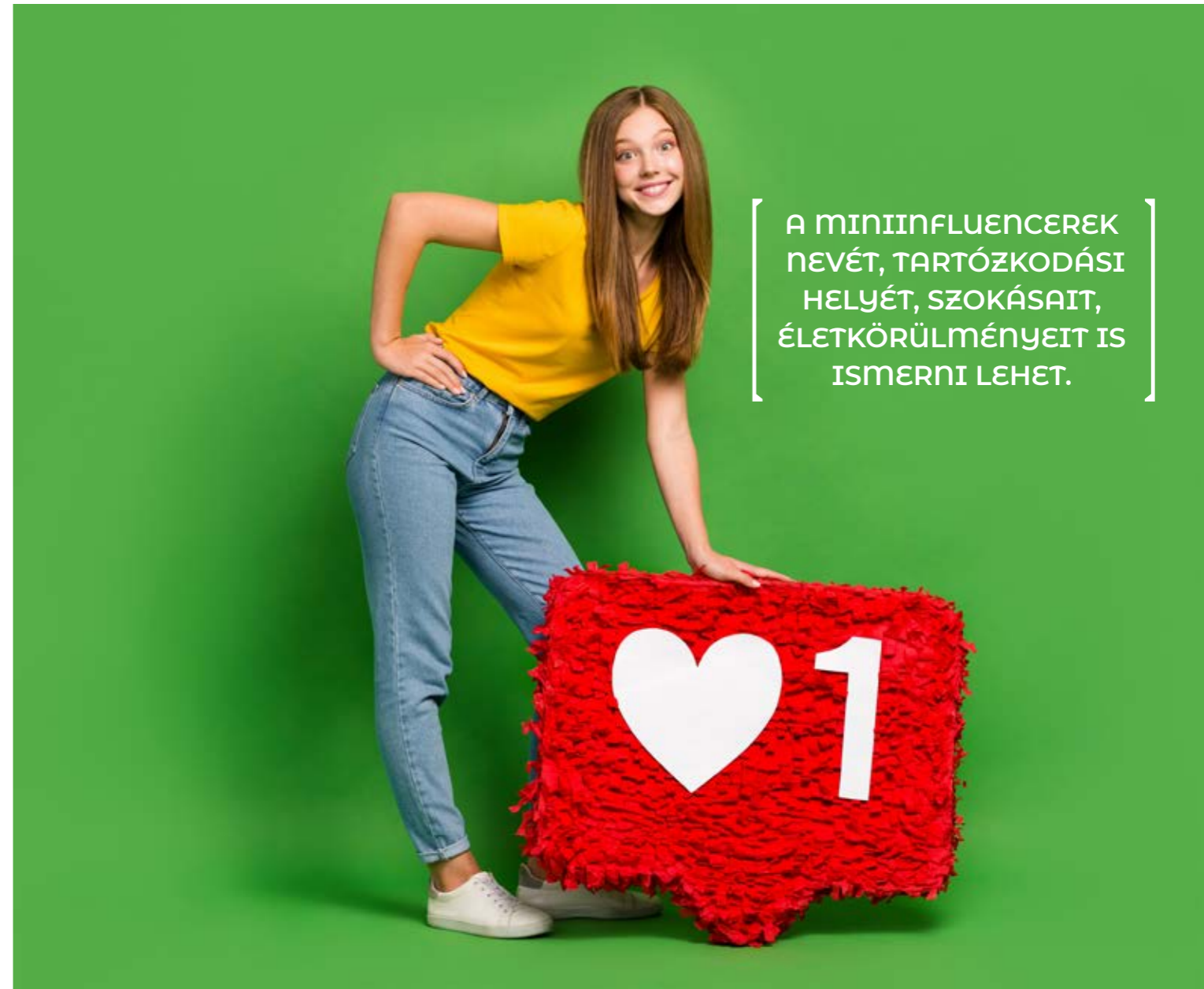
lével – a gyerek születése óta tudatosan nem mutat meg olyan képet, amelyen a kisgyerek arca látszódna, vagy ha mégis kerül fel családi kép a közösségi médiába, akkor a gyerekarcot egy emoji takarja. Szerencsére ezzel a tudatos gyakorlattal hazánkban sincsen egyedül. A média szerepére és példamutatására hívta fel a figyelmet Blake Lively amerikai színésznő, amikor 2022 őszén inkább közzétett magáról Instagramon egy képet terhesen, csak hagyják békén a családját a rájuk leselkedő fotósok, és egyúttal megköszönte a magánélet tisztelgetés azoknak a médiacégeknek, amelyek a

„No Kids Policy” mentén nem teszik közzé engedély nélkül ismert emberek gyerekeinek képeit.

MINIINFLUENCEREK, EXTRA FELELŐSSÉG

E tudatos, a gyerekeket védő szülői magatartásnak éppen ellentmondó jelenség azonban a miniinfluencerek (fel)futtatása. Ennek során jelentős követőszámmal rendelkező gyerekek közösségi profilját menedzselik a szülők, és tesznek szert jelentős, dollármilliókban is mérhető anyagi haszonra. A gyerekek vagy önállóan,

vagy a szülőkkel együtt szerepelnek a marketingcélú közösségimédia-posztokon, amelyekkel a termékelhelyezéssel vagy -ajánlással más szülőket (és gyerekeket) akarnak elérni. A marketingesek egyre gyakrabban keresnek meg online véleményvezéreket, hogy azok anyagi támogatásért vagy termék(minták)ért rejtett vagy nyíltabb módon hivatkozzanak egy-egy árucikkre, szolgáltatásra (ezt nevezik influencer marketingnek). Az influencerek vagy véleményvezérek olyan sajátos, különleges viszony kialakítására képesek a közönségükkel, amelynek elérésére a márkáknak

A MINIINFLUENCEREK NEVÉT, TARTÓZKODÁSI HELYÉT, SZOKÁSAIT, ÉLETKÖRÜLMÉNYEIT IS ISMERNI LEHET.

nincsen lehetőségük a hagyományos hirdetési eszközökkel. Ilyen elérhető célcsoport lehet a kisgyerekes fiatal szülőké, akikhez leginkább a hozzájuk hasonló adottságokkal rendelkező, a valós vagy megalkotott életükbe bepillantást engedő szülők és gyerekek posztjaival lehet eljutni. Az influencerek akkor értékesek egy vállalat vagy márka számára, ha képesek arra, hogy felhívják a figyelmet saját magukra – és az általuk népszerűsített termékekre. A vizsgálatok megerősítik, hogy az intimitás és a valódiság – legalábbis annak látszata – a közösségimédia-beli, különö-

sen az instagramos siker egyik titka. Az influencerek úgy kommunikálnak a követőkkel, mintha barátok lennének: személyes pillanatokot osztanak meg, betekintést adnak az életükbe („a kulisszák mögé”) – vagy ezt az érzést adják a rajongóknak. A felhasználók figyelmé a lájkok révén mérhetővé vált, ezáltal pénzzé is tehető.

„Nővel, kiskutyával és gyerekekkel bármit el lehet adni” – hangzott az évtizedekig érvényben lévő, nagyon is cinikus marketinges alapelv. A nők és a kiskutyák reklámban való szereplésével egy másik alkalommal

foglalkozunk, térjünk itt ki most a kisgyerekek szerepeltetésére. A reklámok őskora óta néztek le ránk csecsemőarcok az óriásplakátokról, találkoztunk bájos gyerekekkel a magazinreklámokon – milyen újdonságot hozott ebben mégis a közösségi média? A plakátgyerekek anonimak voltak: csak az ügynökség ismerte a valódi kilétüket, és egy-két reklám erejéig használták a fotójukat. Ezzel szemben a miniinfluencerek nevét, tartózkodási helyét, szokásait, életkörülményeit (kép a konyhából, hálóból, gyerekszobából, a családi ház kertjéből) is ismerni lehet, életük alakulását

A SZÜLŐK
HÁROMNEGYEDE
OSZT MEG ADATOKAT
A GYEREKÉRŐL
A KÖZÖSSÉGI
MÉDIÁBAN.

pedig a nagyszámú közönség akár hosszabb időn keresztül folyamatosan nyomon követheti.

CSAK EGY ÁRTATLAN MEGOSZTÁS?

Emellett tegyük azt is hozzá, hogy már a 2010-es évektől több kutatás is foglalkozott azzal, hogy egy nem szexuális témájú fotó esetén is a női énmegjelenítés gyakran szexuális jelleget ölt. A szexualitás a figyelemfelkeltés hatékony eszközének számít. És ez a folyamat bizony elérte a gyerekek közegeit is: a kutatók arra a nem etikus gyakorlatra hívják fel a figyelmet, hogy a minél nagyobb követőszám és reklámhatás elérése érdekében az akár 5-10 éves gyerekeket felnőtt szerepbe helyezik, sőt akár szexualizált pózokban is mutatják őket. Ehhez elegendő a kisgyerekekre felnőtt ruhákat adni, kisminkelni, a hagyományosan szexuálisan kihívónak számító testhelyzetekben (pucsitva, hajukat igazgatva, pózolva) fotózni. Készíthetünk magunknak egy mini-statisztikát a közösségimédia-oldalakat

görgetve, hány gyerekábrázolással találkozunk az életkoruknak megfelelő öltözékekben, tevékenységek közepette, és hány esetben kénytelenek a gyerekek idő előtt felnőni a valós vagy megcélzott influencer szerep és az ehhez kötődő elvárások kedvéért.

De egyáltalán nem kell az influencer világáig elmennünk, ha a sharenting témáját vizsgáljuk. A bevezetőben idézett statisztika szerint a szülők háromnegyede oszt meg adatokat a gyerekéről a közösségi médiában. A szülőknek a gyerekük védelme érdekében érdemes végiggondolni:

- Az elmúlt hónapban hány képet, videót osztottak meg a különböző közösségi platformokon a gyerekekről?
- Megmutatták-e a képet vagy videót posztolás előtt a gyerekeknek, kérték-e az engedélyét a közzétételhez?
- Milyen beállítással posztolnak: csupán egy szűk kör láthatja a képeket, csak az ismerősök, vagy bárki?

- Minden követőjüket ismerik-e a való életben, milyen szoros a kapcsolatuk az „ismerőseikkel”?

- Mit szól majd évek múlva a megosztott fotóhoz vagy videóhoz a kiskamasz, az éppen felnőtté váló 18 éves, majd a karrierjét egy komoly munkahelyen kezdeni kívánó gyerekük? Örül-e ezekben az életszakaszokban annak a digitális lábnyomnak, amelyet a szülei vagy az érte felelős felnőttek felépítettek neki?

A digitális lábnyomunk felépítéséhez mások (gyerekek esetén a körülöttük élő felnőttek) megosztásai, posztjai, képmegjelölései is hozzájárulnak. Legyünk ennek kezelésében is tudatosak! Jó esetben azt is alaposan megfontoljuk, hogy saját magunkról milyen képet osztunk meg, legyünk még óvatosabbak, ha a saját gyerekeinkről, és különösen figyelmesek, ha más gyerekekről akarunk fotót közzétenni!

Dr. Veszelszki Ágnes

MI ÚJSÁG A MÉDIAPIACON?

TÁJÉKOZÓDJON ELSŐ KÉZBŐL
LEGFRISSEBB KUTATÁSAINKBÓL!

www.nmhh.hu

NMHH
Nemzeti Média- és
Hírközlési Hatóság

MI AZ A TÍZ TANÁCS, HOGY BARÁT LEGYEN, NE ELLENSÉG...

DIÓHÉJBAN A MOBIL A CSALÁDOM? PROGRAMRÓL

A nagyobbik már órák óta a TikTOKot pörgeti, a kisebbik a Minecrafttal játszik, az egyik szülő a nappaliban laptop-pal az ölében dolgozik, míg a másik a konyhában főz, miközben a YouTube-on néz valamit. Ismerős a kép? A családi egyensúly számtalan kihívásnak volt kitéve, mióta világ a világ. Az elmúlt években azonban egészen új feladattal kell a szülőknek megküzdeniük: a képernyők nemcsak beszivárogtak a mindennapi életünkbe, de szinte családtaggá váltak, újraírták a korábbi rutinjainkat, megváltoztatták a családi működéseket. Hogyan válhatnak a mobil eszközök idő- és figyelemnyelő gépek helyett csakugyan hasznos kiegészítőivé a családi életnek? Ebben segít az NMHH **Mobil a családom?** programja.

A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság 2023. június 9-én indította el Mobil a családom? című programját egy rendhagyó sajtótájékoztató keretében a budapesti Thália Színházban, a Momentán Társulat közreműködésével. Az improvizatív színház eszköztárának segítségével olyan mindennapos családi élethelyzetek elevenedtek meg a színpadon, amelyek a túlzott mobilhasználat, a videójáték-függőség vagy a gyermekeket érő online zaklatások problémáival szembesítik a szülőket.

„Az utóbbi egy évben az NMHH-ban egyre többet foglalkozunk az online világ gyermekeinkre, médiafogyasztásunkra, a tanulásra, viselkedésünkre, egyszóval életünkre és kultúránkra gyakorolt hatásaival. A digitalizáció a szabadság és a felelősség új dimenzióit nyitja meg előttünk. Már tudunk róla beszélni, jogszabályokat írunk, szakértői viták és tudományos cikkek elemzik a jelenséget. Dilemmáink, feltevéseink, aggályaink, kérdéseink számosan vannak. Egyenes válaszaink, világos megoldásaink még csak körvonalazódnak. Valahogy így állunk azzal a jelenséggel is, hogy a családok életét a digitális világ és a mobil eszközök megváltoztatták, és újabb kihívások elé állítják” – fogalmazott dr. Koltay András, az NMHH elnöke azzal kapcsolatban, mi hívta életre ezt az új programot.

A **Mobil a családom?** abban szeretne segíteni a szülőknél, hogy képesek legyenek egyensúlyt teremteni a mobil eszközök online világa és a közösen eltöltött, minőségi idő között. Ennek érdekében tíz olyan jótanácsot fogalmaztak meg – és tettek közzé a www.nmhh/mobilacsaladom.hu weboldalon – az NMHH szakemberei, melyek nemcsak abban segítenek, hogy a szülők elfogadják, hogy az okoseszközök és a digitális platformok ma egy gyerek életének elkerülhetetlen részét képezik, hanem abban is, hogy hogyan lehet mindehhez felelősen viszonyulni, illetve a kérdéskört megfelelő keretek közé helyezni. Az egyszerű, ám annál praktikusabb jótanácsok segítségével a szülők elérhetik, hogy ne a mobilok uralják a családi életet, hanem azok maradjanak, amik: eszközök, melyeket számos jó, építő célra is használhatunk.

„Szinte észre sem vesszük, sőt, sokszor talán természetesnek is tekintjük, hogy az okoseszközök átfomálták a családi életünket. A programmal arra szeretnénk felhívni a figyelmet, hogy a családoknak dolguk van ezekkel a digitális kihívásokkal. Nem könnyű feladat ez: állandó tanulást, következetességet és nyitottságot követel a szülőktől, egészen új csatornát nyit a szülő-gyerek kommunikációban, amelyet mindkét félnek meg kell tanulnia jól használni. Új döntéshelyzetek elé állítja a digitális tér a családokat. Mi abban szeretnénk nekik segíteni, hogy megfelelő és átfogó információk ismeretében tudják felelősen meghozni ezeket a döntéseket” – mondta Kis Norbert, a program vezetője.

Mi az a tíz tanács, amely a segítségünkre lehet, ha úgy érezzük, a mobil eszközök átvették az uralmat a családunk felett? Lássuk!

01 FIGYELJÜNK SZERETTEINKRE!

A Mobil a családom? program első jótanácsa már-már triviálisnak hangzik, mégsem lehet elégszer leírni vagy elmondani. A szülői felelősség kérdése egészen új színezetet kapott az online platformok térnyerésének korában. Az, hogy az okostelefon a mindennapok elmaradhatatlan részévé vált, egészen újfajta odafigyelést tesz szükségessé a családi kapcsolatokban: nem csupán nekünk kell megtanulni, hogyan élhetünk kiegyensúlyozott életet a mobil eszközök keresztüztüében, de meg kell rá tanítanunk a gyermekeinket is. Törekedjünk nap mint nap olyan képernyőmentes családi idők megteremtésére – még ha csak egy fél óra erejéig is –, amelyek teret engednek a beszélgetésnek, az egymásra való odafigyelésnek. Fontos, hogy a szabályok ilyenkor mindenkire egyformán vonatkozzanak, és a munkával kapcsolatos e-mail éppen olyan tabu legyen, mint a TikTok.

02 BÍZZUNK EGYMÁSBAN!

Az online tér napjainkra az életünk szerves részét képezi, sokszor mégsem beszélgetünk róla eleget. Próbáljuk megérteni egymás digitális valóságát! A „Milyen kommenteket kaptál a képedre?” pont annyira releváns kérdés, mint a „Mi volt ma az iskolában?”. Fontos, hogy sokat beszélgesünk családi körben az online térben szerzett jó és rossz élményekről, megosszuk gyermekeinkkel a saját tapasztalatainkat. Sőt! Akár olyan új online trendekről kérdezzük őket, amelyeket még nem ismerünk vagy nem értünk. Emeljük be a mindennapos beszélgetések témái közé a digitális világ történéseit! Ha a család bizalmi hálójá kiterjed a virtuális térre is, sokkal egyszerűbb beszélni annak veszélyeiről, könnyebb még időben észrevenni egy, a gyermekünket érintő internetes zaklatás jeleit.

03 JÁTSSZON EGYÜTT A CSALÁD!

Nem kell, hogy a videójáték tabu legyen! Tekintsünk rá úgy, mint a közösen eltöltött idő egyik formájára, amely könnyen lehet, hogy életre szóló emlékekkel ajándékoz meg bennünket. Találjuk ki közösen a játékkal töltött idő szabályait! Szülőként nem csupán azért érdemes megismerkedni a videójátékok kultúrájával, hogy támogatni tudjuk gyermekeinket a helyes mérték megtalálásában, hanem így könnyebben kikerülhetők a költségcsapdák is, illetve nagyobb esélyünk van felfigyelni az online bántalmazás jeleire.

LÉTEZIK KÉZIKÖNYV GAMER GYEREKEKHEZ?

Minél többet ismerünk és értünk azok közül a helyzetek közül, amelyekbe gyermekeink lépten-nyomon belebotlanak az online térben, annál nagyobb esélyünk van arra, hogy segíthessünk nekik jól eligazodni a digitális világban, kikerülni annak csapdáit. Nem csupán a különféle social media platformokkal érdemes képbe kerülnünk ennek érdekében, hanem bizony a videójátékokkal is. Hogy miért? Egy hazai kutatás szerint az iskoláskorú gyerekek 76 százaléka játszik valamilyen játékkal – nem csupán a fiúk, hanem a lányok is.

Amellett, hogy tisztában kell lennünk a videójátékokban rejlő veszélyekkel, azt sem szabad elfelejtenünk, hogy a játékoknak egy sor pozitív hozadéka is lehet: nem csupán a gyerekek koordinátori képességei fejlődnek általuk, de rutint szerezhetnek a döntéshozási folyamatokban is, fejlődik a kreativitásuk, a leküzdött akadályok miatt érzett sikerélmény pedig erősítheti az önbizalmukat. Sőt! A játékok még az idegennyelv-tudásukat is erősíthetik, hiszen sokszor eredeti nyelven, szinkron vagy felirat nélkül használják azokat.

Két szempontot érdemes szülőként figyelembe venni a videójátékok kapcsán: mivel játszik a gyerek, és mennyi időt tölt vele? Az elsőben sokat segít a játékok leírásában található korhatárjelölés, de az sem árt, ha – legalább egy kicsit – mi magunk is megismerkedünk a játékkal. Így nem csupán valós tapasztalatok alapján alkotunk majd róla véleményt, de remek beszédtema is lehet.

A játékidő meghatározása összetettebb és hálátlanabb feladat, ami nagy fokú odafigyelést és következetességet igényel. A hivatalos ajánlások szerint másfél éves kora alatt a gyerek ne találkozzon semmilyen képernyővel (ezalól egyedül egy-egy közös családi videobeszélgetés jelenthet kivételt). A megengedőbb szakértők szerint a tizenhét és huszonnégy hónapos életkorban nézhet már a gyerek kicsiknek készített online tartalmat, a szülőkkel közösen, maximum napi harminc percben. A kettő és öt év közötti gyerekek számára napi egy óra a megengedett képernyőidő felső határa, ami aztán hat és tizenhét év között a duplájára nő. Bár ebben a korosztályban sok kihívást jelenthet a napi kétórás időkeret betartatása, mégis érdemes rá figyelmet fordítani, mert a túllépése számos későbbi probléma forrása lehet. Mint oly sok minden másban, itt is rengeteget számít a szülői példa: nem csupán a mentális egészségünk érdekében érdemes odafigyelnünk a saját képernyőidőnkre, hanem azért is, mert azzal a gyerekeknek is meghatározó mintát mutathatunk.

Ha szeretnénk jobban megérteni, hogyan kapcsolódhatunk gyermekünkkel a videójátékokon keresztül, és megtudni, hogy mire érdemes szülőként ezzel kapcsolatban odafigyelnünk, számos hasznos anyagot találhatunk az NMHH www.gyerekaneten.hu weboldalán. Ilyen többek között az NMHH Gyermekvédelmi Főosztálya és a Bűvösvölgy Médiaszertár által összeállított Kézikönyv gamer gyerekekhez című információs anyag is.

04 ÉLJÜNK A JOGAINKKAL!

Ne csupán arról beszéljünk a gyerekekkel, hogy a valós életben milyen jogaik vannak, és azoknak hogyan tudnak érvényt szerezni, hanem arról is, hogy mit kell tenniük, mire kell odafigyelniük annak érdekében, hogy a digitális térben se csorbuljanak a személyiségi jogaik. Nap mint nap rengeteg olyan digitális döntéshelyzet jön velük szembe, ahol mérlegelniük kell, hogy amit tesznek, azzal veszélybe sodorhatják-e magukat. Úgy tudjuk őket a leginkább felkészíteni ezekre a helyzetekre, ha minél többet beszélgetünk velük az internet működéséről, az ártalmatlannak tűnő sütitől a social media profilok biztonsági beállítási lehetőségein át a jelszókezelésig.

Fontos azzal is tisztában lenni, hogy mit kell tenni akkor, ha a szülők egyik legnagyobb rémálma válik valósággá. Online zaklatás esetén is van hová fordulni segítségért. Az NMHH által működtetett jogsegélyszolgálat, az Internet Hotline nyolc különböző kategóriában fogad bejelentéseket online visszaélésekkel kapcsolatban: nem csupán valamilyen hozzájárulás nélkül közzétett tartalom, gyermekpornográfia vagy online zaklatás esetén fordulhatunk a szolgálat szakembereihez, hanem rasszista, valamely közösség ellen uszító tartalom, illegális pszichoaktív szerek népszerűsítésére, fogyasztására felhívó tartalom, erőszakos, illegális cselekményre felhívó, azt népszerűsítő tartalom, illetve adathalász és egyéb, kiskorúakra káros tartalom kapcsán is. 2022-ben összesen 2758 bejelentés érkezett az Internet Hotline felületein keresztül, melynek 55 százalékát gyermekpornográfiával kapcsolatos jelzések tették ki. A bejelentések 13 százaléka volt kapcsolatos online zaklatással, további 10 százalék pedig valamilyen hozzájárulás nélkül közzétett tartalomra vonatkozott.

05 URALJUK A DIGITÁLIS VILÁGOT!

Érdemes újra és újra feltenni magunknak a kérdést, akár mindennap: tényleg eszközként használjuk az okoseszközöket? Mennyiben befolyásolják a mobilok és a tabletek a családjaink életritmusát? Rabjai vagyunk a kütyüinknek, vagy felhasználói? Van valós célunk azzal, hogy éppen a kezünkben van a telefon?

Beszéljünk egymással a napi rutinunkról, érzük tetten, mikor, miért és mennyi időt rabol el tőlünk cél és tartalom nélkül a digitális tér. Figyeljük meg családtagjaink képernyőhasználatát, és hívjuk fel a figyelmüket arra, ha rossz gyakorlatokat tapasztalunk, valamint mi is legyünk nyitottak az ezzel kapcsolatos kritikára.

06

ÁPOLJUK DIGITÁLIS KÖRNYEZETÜNKET!

Ne csupán az otthonunkat tegyük kellemessé és komfortossá, hanem a digitális környezetünket is! Számos hasznos és értékes dologra használhatjuk az online teret, szervezzük ezek köré a szokásainkat: olvassunk, kövessünk és hallgassunk értéket adó dolgokat. Gyomláljuk ki rendszeresen az értéktelen, nem használt applikációkat, kezeljük kellő gyanakvással és távolságtartással azokat az ingyenes, üres időtöltést kínáló programokat és platformokat, amelyek mindent megtesznek a figyelmünk lelancolásáért. Ami hasznos, az kerüljön előtérbe, ami nem kell, ami zavar, azt töröljük le!

A VIDEÓJÁTÉKOSOK ARÁNYA NEM ÉS KOR SZERINT

6–9 évesek között: **74%**

10–16 évesek között: **78%**

17–18 évesek között: **69%**

LÁNYOK KÖRÉBEN: **63%**

FIÚK KÖRÉBEN: **88%**

07

JÁRJUNK ELŐL JÓ PÉLDÁVAL!

Legyünk mi magunk az origó! Gondoljuk végig, akár a párunkkal közösen, hogy mit szeretnénk, milyen szerep jusson a családban a mobil eszközöknek. Nézzük meg, milyen messze vagyunk ettől, és mit kell tennünk a megvalósítás érdekében. Mint minden fontos változásnál, érdemes először ezzel kapcsolatban is magunkba néznünk, megfigyelni a saját kutyahasználati szokásainkat. Ha azon kapjuk magunkat, hogy tőlünk is túl sokszor rabol el időt céltalanul a tablet vagy a telefon, érdemes saját magunknál kezdeni a változtatást. Nem tudjuk felkészíteni gyermekünket az online világ lehetőségeire és veszélyeire, ha mi sem vagyunk felkészülve rájuk, ha nem vagyunk tudatosak és következetesek. Sokat segíthet, ha közösen fogalmazunk meg olyan szabályokat, amelyek kijelölhetnek mobilkészülék-mentes zónákat vagy időszakokat a család életében.

08

LÁSSUK EGYMÁST AZ INTERNETEN IS!

A család tagjai legyenek kapcsolatban az online térben is: kövessük egymást a social media platformokon, hozzunk létre családi csoportot valamelyik cseffelületen, sőt, akár mindenkori GPS-koordinátáinkat is megoszthatjuk egymással. Fontos azonban, hogy mindeközben ne hozzuk egymást kellemetlen helyzetbe, ne éljünk vissza családtagjaink bizalmával.

09

MINDENNAP TANULJUNK VALAMI ÚJAT!

Érdemes legalább tíz percet arra szánnunk naponta, hogy tanuljunk valami újat a digitális világ működéséről, legyen ez egy új videó, egy új beállítás vagy épp egy új funkció a megszokott alkalmazásunkban. Akár a gyereket is megkérhetjük, meséljen nekünk valamit, amit még nem tudunk az online világról: nagy eséllyel tud majd nekünk újat mondani. Maradjunk nyitottak, legyünk kíváncsiak!

10

LÉPJÜNK ÁT A VALÓSÁGBA EGYÜTT!

A digitalizáció korát éljük, nem tehetjük meg, hogy nem beszélünk az online térről: el kell fogadnunk, hogy a mindennapok része, ismernünk kell, élnünk kell a lehetőségeivel, oda kell figyelni a veszélyeire. De közben azt sem szabad elfelejteni, hogy ezen kívül is van világ. Naponta egy órára, hetente egy napra, évente egy hétre kapcsoljuk ki a mobil eszközöket: olvassunk, beszélgessünk, játszunk, együnk egy jót közösen, vagy kiránduljunk egy nagyot a természetben.

Gábor Mónika

Aczél Petra

Testről és lélekről?

LÁTOGATÁS A VÁGYAK ÚJ PIACTERÉRE

» BEFEKTETÉS A KÖBÖN

650 köbcenti. Önök mire gondolnak először ezt a mértéket hallva-olvasva? Esetleg egy jóféle, kéthengeres Kawasaki vagy akár BMW motor erejére? Vagy mondjuk egy hűtőládához szükséges jégakku űrtartalmára? Azt javaslom, ezúttal ne ebbe az irányba induljunk. Hanem abba, amely az egyik ismert magyar celebritást még sikeresebbé teszi az OnlyFans oldalon. Egy mellimplantátum körfogata felé. Nem nehéz belátni, mennyire másként hangzik ugyanaz a mérték, ha egy motort vagy egy médiaszemélyiség hírnevét hajtja, és nem hűti.

Márpedig ez az influencer úgy gondolta, hogy szükség van új, komoly mellkasi térfogatnövelésre, ha a nemrég választott szakmájában még eredményesebbé szeretne válni. Ezért 2023 kora nyarán több helyen nyilatkozott mellméretének változásáról és arról, hogy ezzel a komoly anyagi és fizikai „befektetéssel” kiknek szeretne igazán kedvezni – hiszen részéről alapvetően inkább áldozat újabb „súlyt” magára venni. A kedvezményezettek pedig azok az előfizetők, akik pénzért nézhetik az általa elkészített, megvágott és feltöltött audiovizuális tartalmakat, akik közvetlen kéréseket intézhetnek hozzá, akik kitartóan várják és fizetik a médiaszolgáltatásait. És, hogy ne óvatkodjunk e médiatartalmak jellegét illetően: egyértelműen explicit szexuális megjelenítésekről van szó, alsóneműs vagy azok nélküli képekről, videókról, élő közvetítésekről, amelyek üzenete a legkevésbé sem elvont, filozofikus vagy szépirodalmi, annál kézzel, pontosabban szemmel foghatóbb.

» NAGY SZÁMOK NYOMÁBAN

Az OnlyFans platformot sokmilliószor 650 köbcenti hajtja. Az oldal tulajdonképpen a fizetős internet alapmodellje, önmagát előfizetési közösségi hálózatként definiálva. A szolgáltatót egy előfizetési rendszerben kapcsolja össze az ügyféllel úgy, hogy egyik féltől sem kér kvalifikációt, hozzáértést. Civilt a civillel hálózza össze tartalmak piacán azzal, hogy a „kontentkreatőr” bevételeinek 20 százalékát fizeti a cégnek. Amikor a brit székhelyű platformszolgáltatás 2016-ban elindult, még úgy tűnhetett, szándéka nem elsősorban a „testek netjének” létrehozása (természetesen, kimondva ma sem az). Egyfajta tágas életmódbörzseként kínálta fel egymásnak a készítőket és a befogadókat, többek között az egészség, az utazás, a gasztronómia vagy a fitness témáiban, sokféle formátumban, a képtől a videón át a live streamingig. Nem telt sok időbe, hogy az oldal az erotikus „műsorok” gyűjtőhelyévé váljon,

olyannyira, hogy egyes becslések szerint – merthogy pontos adat nincs erről – mára tartalmainak 70-90 százaléka szexuális jellegű. Az indulást követően villámgyorsan népszerűvé váló oldal mögötti tech startup 2021 októberében öt napra úgy döntött, betiltja az explicit médiaszex-szolgáltatásokat, egyszerűbben, a civil pornót. Tette ezt azért, hogy aztán visszakozzon, belátva, hogy az akkorra már milliárdos biznisznek sokat ártana a lázongó és más megoldásokat kereső kreatörök elvándorlása az oldalról. Az egyik társalapító, a felnőtt-tartalomipar vállalkozója, Tim Stokely akkor azt nyilatkozta, csak a bankok miatt merült fel a betiltás gondolata, merthogy a pénzügyi intézetek nem kívántak együttműködni a pornográfának tartott platformmal, de szerencsére sikerült egy olyan megállapodást nyélbe ütni, amely biztosítja a további, zavartalan működést. Az egyébként családi vállalkozásként induló vállalat így tovább folytathatta a szexéhség és a tulajdonosi meggazdagodás vágyának táplálását.

2023-ra ott tartunk, hogy az OnlyFansre naponta félmillió új felhasználó érkezik, ezzel bővítve a 2,1 millió tartalomszolgáltató és a már meglévő, körülbelül 200 milliós előfizetői kör számosságát, egyúttal havi 70 százalékkal növelve a platformot mind forgalom, mind bevétel tekintetében. Az előfizetői díjak átlaga hét dollár körül van, a tartalomszolgáltatóknak csupán 0,1 százaléka keres 100 000 dollárt

(36 millió forintot) havonta, egy százalékuk 20 000 dollárnál (hozzávetőleg hétmillió forintnál) többet szed össze, de a felső tíz százalék is már egy tisztességesnek mondható 3-4000 dolláros (1,4 millió forintos) summát számolhat négyhetente azért, amit az OnlyFansre feltölt.

Számok, megint csak számok, amelyek azt az érzést keltetik bennünk, hogy általuk valamit jobban tudunk. Pedig nincs így. Az adatok, legyen milliányi felhasználóról vagy néhány száz köbcéntiről szó, csupán leírják egy jelenséget. Mélyebb megértést, megalapozott véleményt, átgondolt prognózist csak a közös gondolkodásunk adhat.

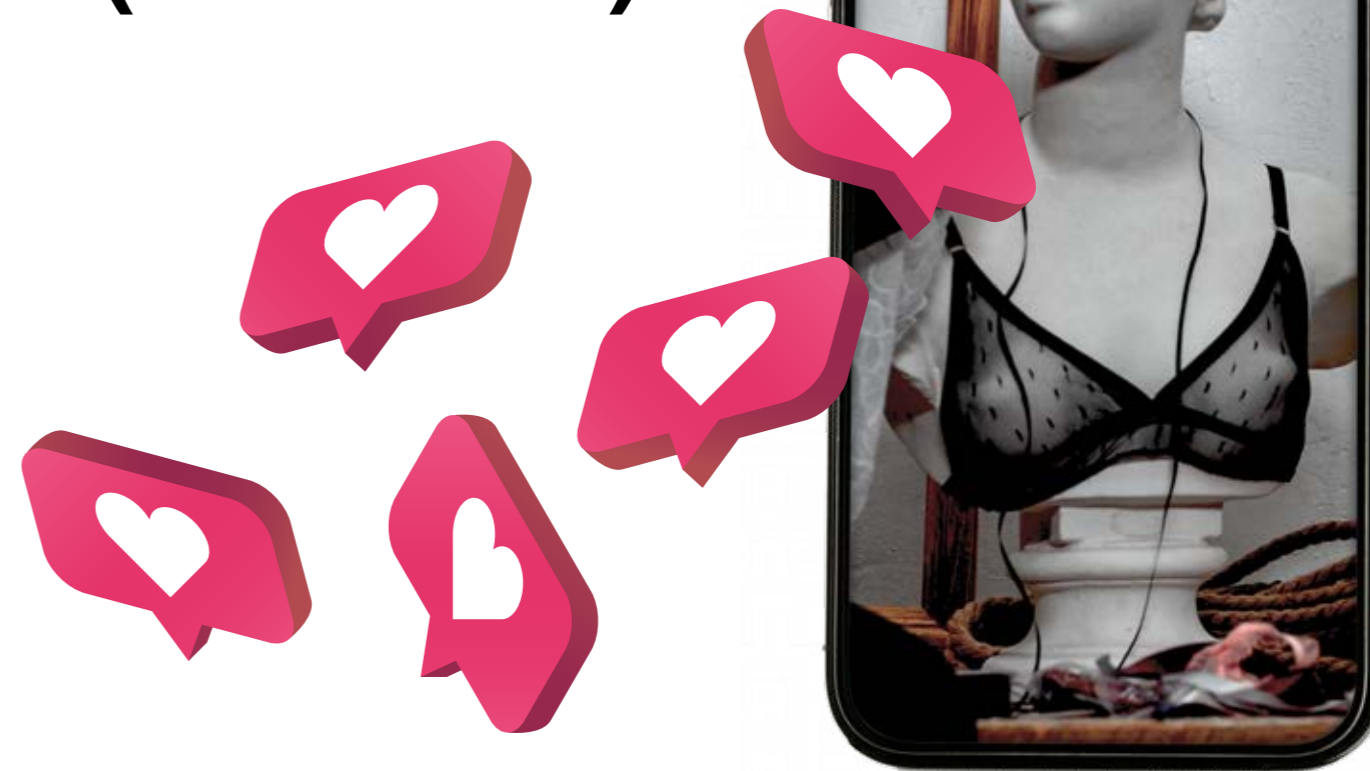
» TENNI VAGY NEM VENNI? – EZ ITT A KÉRDÉS

Az OnlyFansszel kapcsolatos benyomásainkat, véleményünket és akár – ki tudhatná, mi is történik egyesek képernyőin – személyes tapasztalatainkat három kérdés köré csoportosíthatjuk. Legalábbis, talán érdemes ezzel a hárommal kezdenünk, hogy aztán továbbiakról is gondolkodhassunk.

1 ÚJ JELENSÉGRŐL VAN-E SZÓ? MÁSKÉPPEN: AZ, HOGY AZ ONLYFANS TERET AD SZEXUÁLIS SZOLGÁLTATÁSOKNAK, ILLETVE AZOKNAK, AKIK EZT PÉNZÉRT IGÉNYBE KÍVÁNJÁK VENNI, EZ VALAMIFÉLE ÚJSZERŰ FELÁLLÁS LENNE?

Bizonyos értelemben nem. Gondoljunk a nagyvárosok vörös lámpás negyedeire vagy éppen tereire, utcáira, épületeire. A fizikai teret ezúttal a digitális tér váltja fel. Ami mégis más, az az, hogy itt nem a lányoknak-fiúknak vannak futtatóik, hanem a „térnek” vannak üzemeltetői, akiknek fizetni kell. Ők nem smukkos keményfiúk, akik büntethetők. Hanem gazdag, sima modorú, jogászokkal körülvevett üzletemberek. A családi vállalkozásként induló OnlyFans egyik első befektetője az apa, aki a Barclays bank egyik korábbi vezetője. Új az is, hogy ez a „tér” globális, földrajzilag határtalan, ezért a kalandot keresők és a gazdaságilag érdekeltek, csakúgy, ahogy a kreatörök számára is szinte korlátlan. De a kérdést másként is nézhetjük: új jelenség-e az, hogy egyes emberek a testük szexuális funkcióinak áruba bocsátásából élnek? A legkevésbé sem, válaszolhatjuk, amikor a „legősibb” eposzi

(A test képmása az áru, nem maga a test)

jelzővel illetett foglalkozásra gondolunk. Ami új, voltaképpen az, hogy itt a test képmása az áru, nem maga a test. De talán ez sem annyira innovatív: amikor a pornófilm 1970-es berobbanása még nyilvánvalóbbá tette, hogy van olyan emberi érdeklődés, amely kultúrától és kortól független és örökké megújuló, már sokan érveltek amellett, hogy a felnőttfilm színészek testét úgy használják millióan, hogy valójában nem veszélyeztetik fizikailag. De azért az OnlyFansben és az azóta nagy sebességgel proliferáló újabb oldalakban ugyanakkor mégis más, hogy itt már semmilyen „aktus”-nak nem kell fizikailag érezhetőnek lenni, hiszen a tartalmak nagy része egyszemélyes, egyébként pedig a forgatás profizmusán múlik, hogy mennyire szimuláció az, amit látunk. Persze, eszünkbe juthat előképként az erotikus magazin, a szexképeslap és -naptár (amely még a szocialista országok kártyanaptár-

gyűjtő iskolásainak rejtett kincsei között is előfordulhatott), még visszább tekintve az időben, a fülledt erotikájú, meglehetősen egyértelmű erotikus metszetek, amelyek a maguk szemérmelenségével megnyugtatóan hathatnak a posztmodern morális pánikoktól fáradt lelkünkre. Ami ezekhez képest mégis új, az a képhez kapcsolódó közvetlen interakció lehetősége a platformon: a nézés helyett a kapcsolat látszata, a folyamatos elérhetőség, az egyidejűségből is fakadó valóság-hűség. Tehát az OnlyFans nem új abban, hogy pornográf tartalmakat közvetít, hogy a szex piacát nyújtja. De új a közvetítés kapacitásában, intenzitásában, a hasznot húzó körében, a szolgáltatók számosságában és globális körében. És még valamiben legalább... De ez legyen már válasz a következő kérdéscsoportra.

2. NEGATÍVAN MEGBÉLYEGZŐ-E AZ ONLYFANS? TÖRVÉNYES ÉS SZABÁLYOSAN MŰKÖDTETHETŐ-E?

A digitális platformok szabályozása állandó kihívás nemzeti és nemzetközi szinten egyaránt

A legegyszerűbb válasz ez utóbbi kérdésre adható: a digitális platformok működésének szabályozása állandó kihívás, nemzeti és nemzetközi szinten egyaránt, tekintve a sajátos tulajdonosi-üzemeltetői és felhasználói viszonyokat, de éppen ez a kihíváscsomag

utal arra, hogy törvénytelennek nem nevezhető az oldal. Ráadásul a szabályai szerint csak nagykorúak használhatják, ezt okirattal szükséges igazolni, tehát felnőtt emberek szabad akaratának „műveit” láthatjuk és fogyaszthatjuk – felnőtt emberként. Hogy ezek a működési szabályok kijátszhatók-e? Természetesen, mint minden szabály esetében, itt is megjelenik a renitensek csoportja, akik nagymamájuk személyijét vagy egyéb okiratnak látszó igazolásokat használnak, de nincs ez másképpen más normák vagy elvárások esetében sem. Összességében tehát az OnlyFans e tekintetben belesimul az online áruházak és szolgáltatások egyre sokasodó bőségébe a maga kissé „szagos”, de százmilliók számára annál izgalmasabb jellel. Az ugyanakkor ehhez kapcsolódó, de a használók

jövőjét nagyon is befolyásoló kérdés, hogy mennyire létező és erős stigma valakin, hogy az OnlyFansre tartalmat gyárt, vagy azon tartalmat vesz igénybe. Egyáltalán, valójában mi is pontosan ez a stigma? Talán a prostitúció, a pornográfia, a szexuális munka vagy a felnőttfilm színészeti bélyege? Kutatócsoportunk a legolvasottabb négy hazai online hírportálon megjelenő híreket vizsgálta 2022. január 1. és december 31. között a tekintetben, hogy mit és milyen kontextusban közölnek az OnlyFansről. Arra voltunk kíváncsiak, hogy ez az összesen 268 – egyébként az év vége felé egyre sokasodó –, többségében szeriőz közlemény hogyan látatja az OnlyFans közösségét. Az eredmények, amelyeket rövidesen egy tanulmányunkban is közlünk, igen meglepőek voltak. A stigma ugyanis jellemzően nem negatívan megbélyegző. Éppen ellenkezőleg. Az OnlyFans-modellek leginkább attól váltak a hírközlés tárgyává, hogy milyen előnyös döntést hoztak a platformra lépésükkel, mennyire meggazdagodtak, hogy milyen népszerűvé váltak, hogy milyen sikerrel győztek meg másokat arról, hogy ez egy új és vállalható hivatás,

Az OnlyFans a vizsgált hírportálok egyike szerint sem azonosítható a pornográfiával

amely mindenki számára előnyös lehet. Ezek a híradások sokféle rovatban kaptak helyet, és ugyan a tabloid rovatkategóriákban is jelent meg közlemény, a sport-, tech-, pénzügyi rovatokban ugyanúgy megtalálhatók voltak híradások. A kirajzolódó összkép egy, az online testpiacot viszonylag pozitívan értékelő hozzáállást mutatott. A lealacsonyodás stigmája helyett a felemelkedésé (pl. a platformon meggazdagodó szegény tanárnő, szociális munkás, ápolónő

esetei), megítélés tekintetében a rosszállás helyett az elismertség-népszerűség (pl. a színésznő OnlyFans-modellként tudta többmillióra növelni rajongói táborát), tevékenység helyett a foglalkozás-hivatás értelmezési kerete (anya a

lányát vonta be a tartalomszolgáltatásba mint munkába) kapott nagyobb hangsúlyt. Elenyésző számú, öt százalékot sem elérő cikk számolt be csupán a kockázatokról: a valós társas kapcsolatok sérüléséről, az elidegenedésről, a társas rosszállásról, a későbbi lehetséges következményekről. Általában feltűnő volt, hogy az OnlyFans a vizsgált hírportálok egyike szerint sem azonosítható a pornográfiával: szolgáltatásról, tartalmakról és bevételekről volt szó, a

motívumok és ábrázolások részleteinek illő elhallgatásával. Az OnlyFans ezekben a médiaközlésekben tehát nem stigmatizáló. Sokkal inkább egy új és gazdagodást ígérő foglalkozás, az erotikus influencerség gyűjtőhelye, sok társadalmilag nélkülözhetetlen, de rosszabbul fizetett munkakör reális alternatívája. Ez a bizonyos értelemben meglepő felismerés vezethet minket a harmadik kérdéshez.

3. VESZÉLYES-E AZ ONLYFANS?

Ha vérbeli filozófusok lennénk (akik nem vagyunk), akkor azt mondhatnánk, minden cselekedetnek van kockázata, veszélye. De ezúttal ennél sokkal konkrétabb választ is adhatunk. Igen,

A bizonytalanság az egyik legfontosabb veszélyforrás

veszélyes. Veszélyes a kreatorra, mert olyan cselekedetre indíthatja, amelynek nyomait megszüntetni nem tudja, és amelynek ábrázolása felett nincs kizárólagos ellenőrzése. Egy szexvideó vagy erotikus képsorozat a digitális leves örök összetevőjeként várja a halászsokat, akár évtizedek múlva is. Ez a kilátás a jelenben senki számára nem elég jól felmérhető, sem megjósolható. Éppen ez a bizonytalanság az egyik legfontosabb veszélyforrás. De veszélyes a tartalomszolgáltató önképét, mentális-pszichés állapotát tekintve is. Egyrészt azért, mert tulajdon munkája virtuális testté redukálja, mert szakmai felkészülését nem egy új ismeretkör elsajátítása, hanem testi adottságainak elrejtése vagy kiemelése teszi ki. Másrészt azért, mert befektetései – lásd a 650

köbcentis mellimplantátum több millió forintért – saját testi változásain túl nem szolgálnak közösségi vagy egyéb hasznot, ellenkezőleg, inkább kockázatokat rejtenek. Harmadrészt azért, mert ebben a karrierben nincsenek további lépések. Ha vannak is, azok nem lépések, és nem előre, hanem inkább a mélységbe mutatnak. Negyedrészt, mert a valóságos és a képi külső eltérítése egymástól problémát jelent a magabírásnak és a felelősségvállalásnak egyaránt. És akkor eddig még csak a kreatórokról beszélünk, az előfizetőkről, a szabályokat trükkösen áthágó kiskorú felhasználókról, a kreatórok társas környezetében élőkről, különösen a gyerekekről nem.

Tudjuk, hogy a munkára szocializálás nem a munkahelyen, hanem otthon, a családban kezdődik. A foglalkozások, az énbemutató szexualizálódása nem kívánt mintát, és bizonyos tekintetben a személyiség kiteljesedésének zsákutcáját jelenti. Emellett pedig nyilvánvaló, hogy a gyermekek explicit szexuális tartalommal való találkozása, akár egy videófelvétel véletlenszerű felfedezése otthon lelkiileg

Az előfizetésnek is van lelki adója

éppolyan kiszámíthatatlanul veszélyes következményekkel járhat, mintha a be nem zárt önvédelmi fegyver kerülne a kezükbe. Mindkettőre lehet magyarázat, de a rossz következményekre nincs bocsánat.

CSAK RAJONGÓK?

Az OnlyFans elnevezése bizonyos értelemben megtévesztő. Az előfizető ugyanis nemcsak rajongó, hanem igénylő is, a kreatór pedig nemcsak képen létezik, hanem a valóságban is. Talán mindennek a felismerése a legfontosabb: amikor a rajongás tárgya a test, amikor a test árucikké válik, és amikor az árucikk gyártásához alig kell valamilyen szabálynak megfelelni, akkor mindenki felelős lesz. Az előfizetésnek is van ugyanis lelki adója. A tartalomszolgáltatásnak is kellene hogy legyen mentális és erkölcsi fenntarthatósága. A rajongásnak is van morális súlya. Sőt térfogata is. És ez biztosan nagyobb, mint 650 köbcenti.

RAB ÁRPÁD

Valóságtorzítás felsőfokon

Már az ókorból is ismerünk eseteket, amikor a kőfaragványokról utólag leverték egy bukott uralkodó ábrázolását, vagy átfestettek képeket, mint ahogy az sem meglepő, ha a középkorban egy festő a valóságnál kissé szebben festette meg megrendelőjét, vagy akár egy történelmi tablón olyan alakot is odafestett, aki ott sem volt. A fényképezés, filmezés megjelenésével, elterjedésével, hatalmas üzletté válásával azonnal megjelentek és fejlődtek a néha költségkímélő, néha a látványosságot növelő, néha pedig eltorzított valóságot tartalmazó anyagok. Az elmúlt fél évtizedben a technológia fejlődésének eredményeképpen ennek kiterjedtsége, hitelessége és sebessége változott meg: azonnal, nagyon nagy mennyiségben és teljes mértékben félrevezető képeket, filmeket lehet létrehozni.

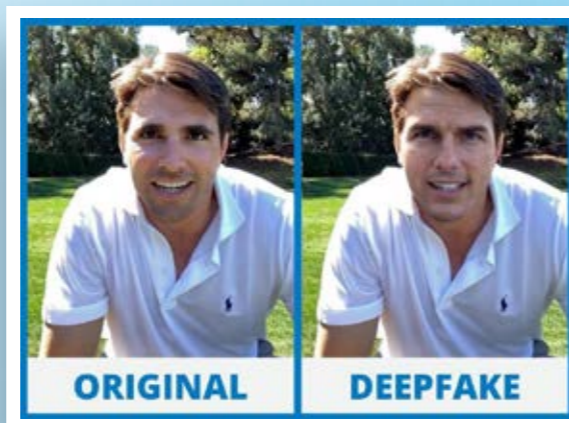

A deepfake használata néha egyszerű és izgalmas játék, megnézhetjük, hogy néznénk ki 30 év múlva vagy más frizurával, megleshetjük kedvenc színészüket más filmben, akár teljesen új jelenetben is láthatjuk. A képmanipuláció kreatív tevékenység, digitális képeinket könnyen retusálhatjuk, eltüntethetünk felesleges tereptárgyakat, akár személyeket. A deepfake segítségével ezt akár azonnal, sőt mozgóképek esetében is megtehetjük, egyelőre jellemzően előre előkészített sablonokkal. Vékony a határvonal a kreatív művészet, az újdonság létrehozása és a manipuláció között, a vékony határvonal talán az alkotó szándéka, és hogy milyen cselekedetet szeretne kiváltani belőlünk.

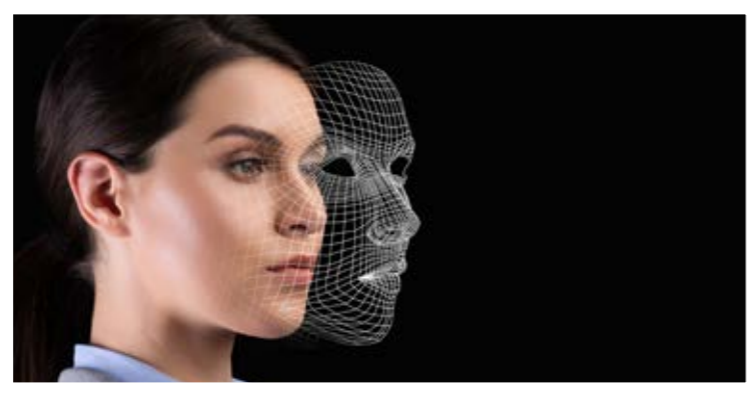
A kifejezést először 2017-ben használta egy online fórumozó, amikor pornografikus tartalmakkal kapcsolatos online színteret hozott létre, itt neves emberek arcát montírozta rá más jelenetekre. A szó a deep learning (mélytanulás, a mesterségesintelligencia-alapú rendszerek sajátossága) és a fake (hamis) szavak összevonásából származik, gyakorlatilag egy, az AI segítségével létrehozott mesterséges, hamis médiatartalmat jelent.

Azonnal megjelentek és terjedni kezdtek a különböző deepfake megoldások. Ezek között volt figyelemfelhívó jellegű (például az amerikaiak által közismert Nixon-beszéd eltorzítása), vagy ismert szereplők szájába hamis mondanivaló adásával operáló (a korai példák között van Mark Zuckerberg Facebook-tulajdonos hamis beszéde arról, hogy mennyire élvezi, hogy adatok millióit vizsgálhatja, vagy az akkori belga miniszterelnök hamis beszéde a koronavírus-járvány eredetéről). Korán megjelentek a csaló célzatú megoldások is, 2019 márciusában egy brit energiacég alkalmazottja telefonon egyeztetett főnökével egy utalásról, és a kérésnek megfelelően el is utalt egy nagy összeget. Gyorsan kiderült a csalás, a főnök hangját gépi módon utánozták, és így vezették félre az alkalmazottat. Az elmúlt években számtalan kreatív megoldását láthattuk a valós idejű vagy nagyon hitelesnek tűnő félrevezetéseknek, online állásinterjúknál, hamis személyazonosságoknál vagy manipulációs célú propaganda-hadjáratoknál.

Napjainkban legalább félmillió hamis videó kering a közösségi médiában, az online bűnözés terén se szeri, se száma az ilyen megoldásoknak, pontos számokat azonban már definíciós kérdések miatt sem tudunk. Az azonban világosan látszik, hogy évről évre megsokszorozódik az ilyen megoldások száma.

Bár vannak pozitív felhasználásai is ennek a technológiának (kreatív művészetekben, vagy például online salestevékenységeknél célcsoport- vagy országfüggően változtatható a beszélő kinézete), ezek elenyészőek a kockázatokhoz képest. Kevés olyan technológia van a digitális világban, mely ennyire a hátrányt okozó helyzetek előidézésére alkalmas. A deepfake-technológia legnagyobb bűne, hogy csökkenti, tönkreteszi a bizalmat az online térben. Egyre több online szolgáltatást használunk, és a jövőben még többet, még fontosabbakat fogunk. De hogyan bízhatok meg az orvosomban egy online konzultáció során, vagy a hírekben, amelyeket fogyasztok? A szabályozás és a technológiai ellenőrző szoftverek mellett a felhasználók tudatosságának növelésére is szükség van az esetleges károk csökkentése érdekében.

HOGYAN ISMERHETJÜK FEL A DEEPPAKE TERMÉKEKET?

Érdeemes a részletekre figyelni, például a szemre, tipikus jel, ha túl keveset vagy túl sokat pislog az illető. Ugyanígy a szemöldököt is vizsgáljuk meg, vajon természetesen illeszkedik az arcra? A hang esetében gondolkodjunk el azon, hogy illik-e az adott hang a beszélő karakteréhez. Festményeken nagyon sokszor árulkodó jel a kar helyzete a törzshöz képest, vagy az ujjak száma, természetessége. A technológia fejlődésével, a tanított adatok mennyiségének növekedésével azonban ezek a finom árulkodó jelek lassan elvésznek a professzionális hamisítások esetében, az olcsó, gyors megoldásoknál hosszabb ideig megmaradnak. A legjobb trükk itt is a kritikus gondolkodás, a forráskeresés. Attól, hogy valaki létrehozott egy hamisítványt, nem tünteti el az eredeti különböző változatait az internetről. Nézzünk utána, és ha ugyanannak a képnek, videónak más változatait is megtaláljuk az interneten (ebben nagy segítségünkre lehet a keresőknek az a szolgáltatása, hogy hasonló vagy ugyanilyen tartalomra rákeresnek), akkor gyanakodjunk. Akkor is gyanakodjunk, ha valaki nagyon eltérően viselkedik a múltbéli tevékenységeihez képest. Egy neves politikus, aki hirtelen teljesen más álláspontot képvisel, vagy megalázó helyzetbe hozza magát, és rákeresve nem látunk ilyet a megnyilvánulásai között: valószínű, hogy deepfake áldozatait vagyunk – az elmúlt években ilyen példákat láthattunk a médiában. Ugyanígy, ha van egy videó, amely fennhangon hirdeti magáról, hogy egyedi, eddig eltitkolt vagy titkos felvétel, amely máshol nem található meg, de rendkívül nagy titkot, meglepő állításokat tartalmaz, gyanakvásra ad okot, az információs társadalom világában a fontos eseményekről azonnal számtalan különböző forrás ad hírt. Elsődleges fegyverünk legyen a józan ész, és csak másodlagos a megfigyelés. Nem lehetetlen, hogy egyedi, sosem látott forrásból izgalmas tények derüljenek ki, ennek az esélye azonban jóval kisebb, mint az elterjedt deepfake jelenséggel való találkozás.

HOGYAN HASZNÁLJUK TUDATOSAN AZ ONLINE PLATFORMOKAT?

Digitálisan összekapcsolt világunkban az online platformok – a közösségimédia-hálózatoktól kezdve az e-tanulási weboldalakig – létfontosságú szerepet játszanak. Tudatos használatuk döntő fontosságú a pozitív és hasznos online élmény biztosításához. Jelentős hatással vannak az életünkre, óriási a lehetőségük a vélemények, szokások és rutinok alakítására. Ha tudatosan irányítjuk a tevékenységeinket ezeken a platformokon, kihasználhatjuk az előnyeiket, miközben enyhíthetjük a kihívásaik miatt keletkező esetleges károkat. Ez nemcsak biztonságosabb online környezetet biztosít, de hozzájárul egy tájékozottabb és produktívabb digitális társadalom kialakulásához is.

A közösségi oldalak – például a Facebook, az Instagram és a TikTok – térhódítása a kommunikáció új korszakát eredményezte. Ezek a platformok óriási előnyöket kínálnak, ugyanakkor olyan kihívásokkal is járnak, mint a dezinformáció, a cyberbullying, adatvédelmi problémák és a függőség kialakulásának lehetősége. Annak érdekében, hogy biztonságosan és nyugodtan tudjunk használni az online platformok által nyújtott pozitív lehetőségeket, elengedhetetlen a tudatos felhasználási stratégiák alkalmazása. Az onlineplatformok.hu digitális útikalauzként kíván segítséget nyújtani tudatos, megfontolt és felelősségteljes használatukhoz. Ez magában foglalja többek között azt, hogy tudatában vagyunk az általunk fogyasztott és megosztott tartalmaknak, az online platformok működési mechanizmusainak, a platformok használatából eredő veszélyeknek vagy akár a felhasználók és a platformok között létrejövő szerződés lényeges elemeinek.

Az NMHH által tavasszal indított új honlapon a felhasználók részletes információt kaphatnak az NMHH szakértőitől az online platformok működésével és azok tudatos, biztonságos használatával kapcsolatban. A honlap a platformokkal kapcsolatos változatos témák tudásbázisa: rövid tájékoztatók, ismeretterjesztő cikkek, de tudományos kutatások is elérhetők rajta, folyamatosan bővülő tartalommal.

De mit is jelent az, hogy valaki tudatosan használja az online platformokat?

SEMMI NINCS INGYEN

Elsőként meg kell ismernünk azt a működési mechanizmust, amely lehetővé teszi az online platformok ingyenes működését. Az ilyen oldalak használata csupán anyagi szempontból ingyenes, a felhasználók az adataikat kínálják fel ellenszolgáltatásként az oldalak használatáért cserébe. Ezen adatok alapján, vagyis az adott személy online viselkedését, szokásait, az általa fogyasztott tartalmakat figyelembe véve az oldal egy automatizált rendszer használatával kialakít egy személyiségképet (ezt nevezzük profilozásnak), mely alapján megpróbálja minél pontosabban meghatározni, hogy mely hirdetések érdekelhetik leginkább. Ezt a kialakított profilt később arra használja fel, hogy a hirdetőknak felkínálja annak a lehetőségét, hogy hirdetéseiket azoknak a felhasználóknak jelenítse meg, akik a leginkább hajlamosak arra, hogy rákattintsanak. Ezzel a hirdető is jól jár, hiszen sokkal hatékonyabban tudják megcélozni saját célcsoportjukat.

KÖTELEZŐ OLVASMÁNY

Az sem árt, ha tisztában vagyunk azzal, mit tartalmaznak azok a felhasználási feltételek, amelyeket minden hasonló platformon történő regisztrációkor elfogadunk. A legtöbb kutatás szerint ugyanis a felhasználók 91 százaléka nem olvassa el az Általános Szerződési Feltételeket (ÁSZF) regisztráció vagy applikáció telepítése során. Az onlineplatformok.hu ezért foglalja össze a legnépszerűbb platformok felhasználási feltételeiből a legfontosabb tudnivalókat. Ebből például kiderül, hogy minden, amit az Instán csinálunk, nyomon követhető: bejegyzéseink, hozzászólásaink, az általunk küldött-fogadott üzenetek, sőt még a kamerahasználatunkról is gyűjtenek adatokat. A TikTok felhasználási feltételei pedig tartalmazzák, hogy a TikTok gyakorlatilag bármit, bármikor, kvázi bármilyen, szerintük jogos indok miatt törölhet, és az indokolási kötelezettség alól is mentesül, amennyiben a TikTok úgy ítéli meg, hogy az indoklás kárt okozna magának, ahogyan az is le van fektetve a szabályzatban, hogy hiába törölünk az oldalról bizonyos tartalmakat, azok nem feltétlenül tűnnek el a platformról.

A SÖTÉT MINTÁZATOK

A tudatos használathoz hozzátartozik például az is, hogy tisztában vagyunk azzal, milyen eszközökkel próbálnak minket befolyásolni az interneten. Ezeket a felhasználói viselkedést befolyásoló eszközöket összefoglaló néven sötét mintázatoknak (dark patterns) nevezzük. Ezek a mintázatok kihasználják az emberi agy kognitív torzításait, hogy a felhasználókat arra ösztönözzék, hogy több időt töltsenek az oldalon, vagy befolyásolják a döntéseiket. Mivel ezek a taktikák pszichés működésünk gyengeségeit, esetlenségünket használják ki, nehéz is ellenük védekezni. Átgondolt, megfontolt döntésekkel, bizonyos mértékű önmérséklettel azonban könnyen tudjuk csökkenteni az ilyen befolyásoló eszközök hatásait.

Mindezek mellett pedig tisztában kell lennünk az online platformok használatából eredő különböző veszélyekkel is. Ilyenek lehetnek többek között az átverésre szakosodott tartalmak, a cyberbullying, a dezinformáció vagy a platformok használatának és elterjedésének hatásai a demokratikus folyamatokra. Ezekről a témáról szakértői elemzések és kutatások jelentek meg az onlineplatformok.hu oldalon, melyek folyamatosan bővülnek újabb témákkal és kutatásokkal.

FONTOLVA POSZTOLJON!

Összefoglalásként leszögezhető, hogy az online platformok használata során mindig tudatában kellene lennünk annak, milyen információt és kivel osztunk meg. Kerüljük a személyes információink, például telefonszám, cím vagy más érzékeny adatok nyilvános megosztását. Mindig tartsuk tisztában mások véleményét, és kerüljünk minden olyan interakció, amely sértő vagy negatív lehet. Emellett fontos, hogy megértsük a közösségi-média-platformok adatvédelmi politikáját. Tudnunk kell, milyen adatokat gyűjtenek rólunk, és hogyan használják azokat. Fióunkat állítsuk be úgy, hogy azok megfeleljenek az adatvédelmi elvárásainknak. Végül, de nem utolsósorban kritikusnak kell lennünk a közösségi médián olvasott információkkal kapcsolatban. Ne felejtsük el, hogy nem minden helytálló, amit online olvasunk. Ellenőrizzük az információ forrását, mielőtt elhinnénk vagy továbbosztanánk. A legfontosabb, hogy tisztában legyünk azzal, hogy az online platformok nagyon sokszor nagyon hasznos eszközök, tudatos használatukkal pedig el tudjuk kerülni a platformok árnyoldalait.

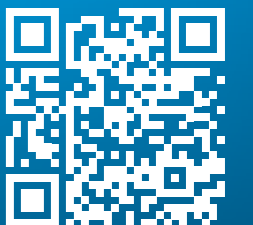
Papp János Tamás (onlineplatformok.hu) – Balogh Endre

online platformok

DIGITÁLIS ÚTIKALAUZ

**Van új a nap alatt!
Érdekesítő cikkekkel,
friss kutatásokkal,
hasznos tudnivalókkal
várjuk látogatóinkat.**

A HÁLÓZAT CSAPDÁJÁBAN

Filmek az internetről és a közösségi médiáról

A mozi és főként Hollywood álmgyárosai szeretnek előre lesni az emberiség, ezen belül elsősorban a globális nyugati kultúra jövőjébe. Elégé távolra tekinteni ahhoz, hogy már ne legyen túlzottan fenyegető a kép, amit mutatnak, de még nem túlzottan távolra annak érdekében, hogy a felvetett dilemma már nagyon is érdekelje a nézőket.

Ez egyfelől az iparág praktikus gazdasági érdekeivel magyarázható. Egy-egy film elkészülése az ötlet megszületésétől a forgatókönyv megírásán, a produkció előkészítésén, a gyártáson és az utómunkán át a bemutatókig és a forgalmazásig akár évekig is eltarthat, kétségkívül szükség van tehát egyfajta jövőbe látó szemüvegre ahhoz, hogy az alkotók és a szponzorok az ötletek között válogatva ki tudják találni, mire fognak jegyet váltani (vagy éppen kattintani) majd a film premierjekor az emberek. Másfelől az egyik legeredetibb vágyunk is indokolja ezt az attitűdöt: hiszen ki ne szeretné, persze leginkább biztonságos körülmények között, valódi tét nélkül látni a jövőt? Már az antik mítoszok, drámák vagy eposzok hősei is gyakran megfordultak jóshelyen vagy konzultáltak jóssal. A modern ember nem lett kevésbé kíváncsi arra, hogy mi vár rá az elkövetkezendő időkben, de mai világunkra talán jellemzőbb, hogy hit és bizalom helyett inkább szorongással és bizonytalansággal tölt el bennünket a körülöttünk lévő világ, a társadalom, a technológia, a tudományok gyors változása. Nem meglepő, hogy gyakran éppen a fejlődés, pontosabban a dolgok átalakulása okozta konfliktusok és dilemmák foglalkoztatják a későn betoppanó, a technológiai fejlesztésekkel karöltve fejlődő hetedik művészeti ágat, a filmet.

AZ ITT A BÖKKENŐ,
HOGY MI MAGUNK TOVÁBBRA IS
HÚSBÓL VAGYUNK ÉS VÉRBŐL,
AZ ÉLETIDŰNK TEHÁT
SEMMIKÉPP NEM VÁLHAT
SEHOL-IDŐVÉ.

A FELE SE MESE

Három fontos dolgot azonnal le kell szögeznünk a fent bemutatott jövőbe tekintés mikéntjéről. Az egyik: ahhoz, hogy egy film a jövőbe tekintsen, nem szükséges valóban a jövőben is játszódnia. A másik: annak érdekében, hogy a film dilemmái valóban érdekesek és átélhetők maradjanak, nem szabad túlzottan elszakadnia a néző jelenében megtapasztalható pszichológiai vagy fizikai valóságtól. És a harmadik: nem a mozi kezdte elmesélni ezeket a típusú történeteket, hanem az irodalom. Ugyanakkor a film tudta igazán jól megragadni és megmutatni, láthatóvá tenni a valóság és a valószínűség közötti bonyolult kapcsolat lehetséges verzióit, hogy létrehozza a **valószínűtlen valószínű** és a **valószínű valószínű** legizgalmasabb alakzatait – kalandfilmekben és drámai alkotásokban. A mozi a **valószínűtlen valószínűtlen** ábrázolásában is jól teljesít, főleg a CGI ugrásszerű fejlődése révén, a fantasztikummal mint a dráma és a kaland mellett harmadik nagy reprezentációs rendszerrel azonban most, témánk kereteit tiszteletben tartva nem foglalkozunk. Az ugyanis, ahogyan az internet betört a hétköznapijainkba és ahogyan átalakított mindent a gazdaságtól a társadalmakon át a legintimebb kapcsolatainkig, mindenképp valószínű. Hiszen egy embernek a világ

történetéhez képest aprócska élettörténete során, beláthatóan, átérezhetően, itt, velünk, a gyerekeinkkel, a szüleinkkel, a szerelmeinkkel... zajlik.

Van ugyanakkor a valószínű és valószínűtlen ellentétpárjának egy szürke zónája, ahol ezek egymásba érnek, mégpedig a sci-fi, tehát a tudományos fantasztikum az. Isaac Asimov a tudományos-fantasztikus irodalomról írva úgy fogalmazott, hogy ez az irodalomnak az az ága, amely az embereknek a tudomány és a technológia változásaira adott reakcióival foglalkozik.

Most mi is így gondolunk a sci-fire, megnyitva ezzel a teret a legváltozatosabb műfajú történeteknek, amelyeknek ma, amikor a technológia olyan sebes vágtaival fejlődik, végképp nem kell a jövőben játszódniuk, és amelyek a valószínűség új valóságfajták megtapasztalásán alapuló, intuitívabb felfogását teszik lehetővé. Így lesznek egyre divatosabbak a technológiai krimik, technothrillerek, screenlife (tehát csak képernyőn történő) vagy online játékok belsejébe vezető filmek, illetve a közösségi, közvetítő- és megosztóplatformok korábban játszódó szatírák és drámák. Ezek bonyolódhatnak a városainkban, a kijelzőinken vagy a hardvereink és szoftvereink által lehetővé tett, de

végző soron bennünk magunkban létrejövő virtuális térben. A sci-fi mellett tehát az utópia is új értelmet nyer, hiszen szó szerint a virtuális terek, sehol-helyek korszakában élünk. De legyen szó akár kisvárosi drámáról, akár konspirációról, akár bűnügyi sztorikról, a cselekmény nagyon gyakran egy megértési és megoldási kísérlet, azaz végző soron egy nyomozás – akár metaforikus, akár konkrét – ívét rajzolja ki. A probléma csak az, hogy mi magunk továbbra is húsból vagyunk és vérből, az életidőnk tehát semmiképp nem válhat sehol-idővé. Minden korábbinál nagyobb a nyomás, hogy valahogyan idejében fel tudjuk fogni, **mi a csuda is van tulajdonképpen**, és meg tudjuk őrizni az önmagunkhoz és egymáshoz, tágabb értelemben pedig éppen a valódi valósághoz és a kultúránkhoz, közösen megállapított keretrendszerünkhez, közös ügyeinkhez, társadalmainkhoz, értékeinkhez való kapcsolódás képességét.

KEZDET BEN VOLT AZ ADAT

Adatbázisnak a számítástechnikában az elektronikusan tárolt és elérhető adatok szervezett gyűjteményét nevezik a Wikipédia vonatkozó szócikke szerint. Az adatbázisok tervezésekor mindig figyelembe kell venni olyan szempontokat is, mint például az adatok biztonsága vagy az érzékeny adatok

védelme. Ugyanakkor az adatbázisok fő célja elsősorban nem az adatvédelem, hanem az adatok hatékony tárolása, bemutatása és elérhetővé tétele. Az adatbázis-kezelő rendszerek ma olyan szoftverek, amelyek összekötik a felhasználókat az adatbázisokkal, és amelyek lehetővé teszik a különböző műveletek elvégzését az adatokon. Ez az egész egyáltalán nem számított már a múlt század végén sem új dolognak. Az 1900-as évek elején megjelentek az első halálzási statisztikákat vezető lyukszalagos számítógépek, a népesség-nyilvántartási adatokkal kapcsolatban merült fel ugyanis először, hogy szükség volna azok gépesített tárolására és gyors visszakeresésére. A ma ismert számítástechnikai adatbázis- és adatbáziskezelő rendszerek az 1970-es és 1980-as évek során fejlődtek ki. Ami az 1990-es években szélesebb nézőközönség számára is aktuálissá tehetette az adatok biztonságának kérdését, az a HTTP és a World Wide Web berobbanása lehetett. A 20. század utolsó évtizedében létrejött a tömegek számára globális és nyílt információ-hozzáférést biztosító számítógép-hálózat, amelyet egyszerűen úgy hívunk, hogy **internet**.

Az emberek elkezdték a hétköznapi életükben megtapasztalni és lassan megérteni azokat a filozófiai (**mi az összefüggés az adatok reprezentációja és a valóság között?**)

A hálózat csapdájában (The Net)

Keresés (Searching)

Eltűnt (Missing)

Youtube Girls (YouTubeGirls)

SCREENLIFE:
TIMUR BEKMAMBETOV
OROSZ-KAZAH FILMRENDEZŐ ÉS
PRODUCER FEDEZTE FEL
ÉS FEJLESZTETTE KI EZT
AZ ÚJMÉDIÁS FILMNYELVET
A 2010-ES ÉVEK ELSŐ FELÉBEN.

és gyakorlati (*hogyan lehet garantálni a személyes adatok védelmét?*) problémákat, amelyek eddig csak a nagy cégek rendszergazdáit foglalkoztatták. **A hálózat csapdájában** (The Net) Sandra Bullock főszereplésével 1995-ben került a mozikba. Bullock karaktere, Angela Bennett az etikus hackerek elődje, programozó, aki home office-ban végez bétatesztelést a Cathedral nevű szoftvercégnek. A munkája során egy kiberterroristákat összefogó titkos szervezet, a Praetorianusok nyomára bukkan, és ezért nagy árat fizet: a minden adatbázishoz hozzáférő, rossz hackerek elveszik a múltját, a személyiségét, a nevét, a házát, a munkáját, egy szóval mindenét, teljesen ellehetetlenítik a nőt. Bennetnek le kell lepleznie a Praetorianusokat, ha vissza akarja nyerni az életét, és egyre veszélyesebb helyzetekbe sodródik, miközben nem tudja, kiben bízhat. A szálak a Gatekeeper nevű biztonsági rendszert gyártó Gregg Microsystemshez vezetnek... Irwin Winkler filmje mára talán kissé megmosolyogtató naiv technothriller sok fura fordulattal és igazi feszültség nélkül, és így csaknem 30 évvel később, az adatszivárgások és nagyüzemi adathalászat korszakában különösebb tanulságokkal sem szolgál, de minden bumfordiságával együtt ma is szórakoztató.

A FELÜLET MÉLYSÉGEI, AVAGY A SCREENLIFE

„A screenlife a vizuális tartalom új formátuma, amely független projektekből nőtte ki magát világhírű egész estés filmekké, dokumentumfilmekké és tévéműsorokká. Alapelve,

hogyan minden, amit a néző lát, a számítógép, tablet vagy okostelefon képernyőjén történjen. Minden esemény közvetlenül a készülék képernyőjén bontakozik ki. A filmdíszlet helyét átveszi az asztal (desktop), a főszereplő cselekedeteinek helyét a kurzor” – fogalmaz a Screenlifer.com – Life on the digital screen nevű honlap. Azt gondolnánk, hogy ez az új filmforma a Covid-19-világjárvány szülötte, a koronavírus terjedése idején ugyanis extrán nehéz, megszokott formában pedig gyakran teljesen lehetetlen volt forgatni, és a mozik is bezártak. A screenlife története azonban korábban nyílik vissza: Timur Bekmambetov orosz-kazah filmrendező és producer a Bazelevs nevű cégével fedezte fel és fejlesztette ezt az újmédiás filmnyelvet a 2010 évek első felében. Bekmambetov műhelyében, Levan Gabriadze rendezésében készült 2014-ben a programadó **Ismerős törlése** (Unfriended) című amerikai screenlife horror, amelyben a cselekmény a főszereplők számítógépeinek képernyőjén játszódik, és amelyben egy közös csatszobában lógó baráti kör tagjait kezdi el kísértetni halott barátjuk profiljának szelleme. A mindössze egymillió dolláros költségvetésű film hatalmas anyagi és közönségsikert aratott, igazolva, hogy az új formátumnak nagyon is van jövője.

A 2018-as **Keresés** (Searching) című amerikai screenlife thriller már komoly szakmai elismeréseket is begyűjtött, például két díjat kapott a Sundance Filmfesztiválon. Ez a film szintén Bekmambetov produceri szárnyai alatt készült, és Aneesh Chaganty rendezte. A film főhőse David Kim (John

Cho), aki, miután több mint 30 órán át nem éri el kamasz lányát, rádöbben, hogy Margot (Michelle La) eltűnt. A kétségbeesett apa a közösségi platformokon és a számítógép előzményei között kutakodva, a netes ismerősöket felkeresve kezd saját nyomozásba, természetesen a hivatalosan is meginduló eljárás mellett. David nemcsak azt deríti ki, hogy felesége halála után eltávolodtak egymástól a lányával, hanem ennél sokkal súlyosabb titkokra is rájön. **A Keresésben** az online felületek képesek valódi filmteret teremteni, a neten közvetített események mellett a videócsetek, klasszikus csetelések, keresőparancsok és archív videók valódi cselekményt építeni, hús-vér, szerethető vagy legalább számántható karaktereket alkotni. A feszes tempójú és vizuálisan is mozgalmas mozi mindvégig fenntartja a feszültséget, miközben meg is érinti a nézőjét.

A 2023-as **Eltűnt** (Missing) bizonyos értelemben a **Keresés** klónja, hiszen a produkció ismét Bekmambetovhoz kötődik, ismét az USA-ban készült, a rendezői székekben ezúttal Nicholas D. Johnson és Will Merrick ült, de mellettük a **Keresést** dirigáló Aneesh Chaganty is részt vett a forgatókönyv elkészítésében. Az idei év nagy screenlife-dobása azonban több mint pusztán ismétlés, a felületekre alkalmazott képi világ összetettebb, a cselekmény izgalmasabb lett az elődökénél. Ezúttal egy kamasz lány, June (Storm Reid) keresi az eltűnt édesanyját a létező összes okoseszköz, az ezeken futó programok és AI-asszisztensek, valamint ezerféle online alkalmazás és platform segítségével. Semmi sem

az, aminek elsőre tűnik, a különböző reprezentációk és interpretációk egymásra rakódnak, miközben újra és újra felülírják egymást. A szálak először messzire vezetnek, hogy azután az igazságot valahol sokkal közelebb kelljen keresni.

JELÖLJ BE!

A screenlife tehát nem a koronavírus-járvány alatt született, de az igaz, hogy a lezárások idején sok alkotó kipróbálta. Az első hazai screenlife nagyjátékfilm előreláthatólag 2024-re készül el: Kerékgyártó Yvonne **Kontrollcsoport** című screenlife thrillere egy félresikerült gyógyszerkísérlet körül bonyolódik majd. Kerékgyártó szintén nem a Covid-19 terjedése idején fordult először az internet vizuális megjeleníthetőségének problémái felé, hanem már a 2000-es évek végén. 2009-ben készítette el, még dramaturg szakos hallgatóként Blaumann Edit operatőr és Herpai Sára vágó közreműködésével **Youtube Girls** (YouTubeGirls) című rövidfilmjét. A kisfilmben az SMS-ek és a csetablakokban zajló párbeszéd a filmkép és a cselekmény szerves részévé válnak. Miközben a központi konfliktust két kamasz lány barátságának a szétesése jelenti, az új médiumok az önkifejezés és a kapcsolattartás eszközeivé is válnak, akár olyan konkrét módon is, mint hogy lehetőséget képesek teremteni egy fogyatékossgal élőnek is a kommunikációra.

Valószínűleg a világ számos pontján, számos vizsgafilmben és független projektben kezdték el vizsgálni a fiatal filmké-

Ingrid új élete (Ingrid Goes West)

Social Network – A közösségi háló (The Social Network)

Ready Player One

A NAGY MOZIMÁGUS ÉS MESÉLŐ, STEVEN SPIELBERG IS A HÁLÓZATON TÖRI A FEJÉT.

szítók az új technológiák és új médiumok közösségeinkre és kapcsolatainkra, ezzel párhuzamosan pedig a filmelbeszélésre és a vizuális megvalósításra gyakorolt hatásait, egészen biztosan nem voltunk ezzel egyedül idehaza. Ehhez képest meglepőnek hat, hogy egy olyan, aktuális társadalmi jelenségeket érzékenyen vizsgáló alkotó, mint Jason Reitman, aki ráadásul addigra olyan filmekkel tette le a névjegyét az asztalra, mint a *Köszönjük, hogy rágyújtott!* (Thank You for Smoking), a *Juno* (Juno), az *Egek ura* (Up in the Air) vagy a *Pszichoszingli* (Young Adult), az okoseszközök és közösségi médiumok kisközösségekbe való betörését vizsgáló *Férfiak, nők és gyerekek* (Men, Women & Children) című 2014-es mozijával gyakorlatilag azonnal elhasalt a pénztáráknál.

Reitman filmje Chad Kulgen azonos című regényének adaptációja, és egy texasi kisvárosba kalauzol, ahol fehér, középosztálybeli gimnazisták és az ő szülei életébe nyerünk bepillantást. Miközben hőseink normatív kríziseikkel, tehát a megszokott kamaszkori és életközépi válságokkal és kihívásokkal bajlódnak, Reitman igyekszik valami nagyon okosat mondani arról, hogyan távolítják el egymástól az online platformok, játékok és okoseszközök az embereket, emellé nagy tanulságokat zsúfol a filmbe az emberiség komplett kultúrájáról és az életről a Földön, míg végül oda futtatja ki a gondolatmenetét, hogy jobb, ha inkább kedvesek leszünk egymáshoz és a bolygónkhoz. Elgondolkodtató, hogy Reitman a korabeli interjúiban sokat mesél annak a nehézségeiről, hogyan lehet a filmkép részévé tenni a netes üzenetek szövegeit, keresőmo-

torok, mikroblogok, társkereső appok és videómegosztó platformok felületeit, valamifajta *negatív tér* megteremtéséről elmélkedve, miközben 2014 ugyanaz az év, amelyikben beindult a screenlife-hullám, és eddigre már vizsgafilmek és független projektek sora nyújthatott mintát. Reitman arra jól érzett rá, hogy aktuális a problémafelvetés, de a történetek és hősök kiválasztása, valamint az esztétikai megformálás terén teljesen elveszítette a fonalt. Pontosan ilyen könnyű a rendkívül gyors változások közepette elveszíteni a szemünk előtt nemcsak a jövőt, hanem már a jelenünket is.

A 2017-es amerikai független fekete komédia, az *Ingrid új élete* (Ingrid Goes West) a filmért íróként is felelő Matt Spicer rendezésében viszont pozitív meglepetést szerezhet a nézőnek. Spicer pimasz és okos szatírárt rajzol az Instagram-hírességek koráról, elveszett hősei pedig legalább annyira szerethetőek, mint amennyire irritálóak. Az alapszituáció nem bonyolult, a címszereplő Ingrid útra kel, hogy a valóságban is összebarátkozzon frissen szerzett Insta-idoljával, a Los Angelesben, az álmok és az angyalok városában élő influencerrel, Taylorral. A cselekmény viszont felvonultatja a spiritualizmussal, közösségi médiával, termelői piacokkal, boutique hotelekkel, félbetört karrierrel, megvalósulatlan álmokkal és reménytelenül szeretetre vágyó emberekkel teli 21. századi hétköznapiaink minden tarka figuráját és bizarr fordulatát. A két főszerepben Aubrey Plaza és Elizabeth Olsen pedig egyszerűen pazar.

AZ INTERNETEN FOGUNK ÉLNI?

David Fincher a Ben Mezrich könyve alapján dolgozó forgatókönyvíró-legendával, Aaron Sorkinnel, Jeff Cronenweth operatőrrel és az ikonikus zeneszerződuóval, Trent Reznorral és Atticus Ross-szal 2010-ben létrehozta az azonnal remekműnek kikiáltott és máig rajongott *Social Network – A közösségi háló* (The Social Network) című gigantikus filmpozszt, közismertebb nevén a Facebook-filmet. Fincher azt a folyamatot mutatta be filmjében, ahogyan az underdog hős, a menő arcok közül kinézett, elit egyetemi klubokból kiszorult számítéches zseni, egy kocka néhány barátjával és számos ellenségével megalkotta a közösségi oldalt, amely azóta visszafordíthatatlanul felforgatta az életünket és a világot. Erről a hatásról Gábor Áron, a *Magyar Narancs* nevű hetilap szerzője így írt a film bemutatójának tizedik évfordulójára született cikkében: „Marknak nem tetszett helyzete a való világban, ezért teremtett magának egy alternatív univerzumot az interneten, ahol ő az úr. Tetteit azonban jobbára kicsinyesség, keserűség és bosszú inspirálták. És pontosan ilyené vált birodalma is: a Facebook ahelyett, hogy összekapcsolná az embereket, már régóta inkább csak hiúságot, depressziót és nárcizmust szül.”

Az elmúlt másfél évtized története a globális klímaválsággal és az új médiumok szélesebb terjedésével joggal veti fel a dilemmát: vajon akkor most már mindannyiunknak az interneten kell majd élni? Ha nem akarjuk nagyon elrontani a kedvünket, akkor erre fogadjuk el inkább egy még Finchernél is nagyobb mozimágus és mesélő választát! Ste-

ven Spielberg Ernest Cline azonos című regénye alapján, imádott operatőrével, Janusz Kamińskivel közösen álmot mozivászra a *Ready Player One*-t, amely 2045-be kalauzol, amikor a kiegészített Föld bolygó kiszigerelt lakói megapoliszokba tömörülve élnek az életüket, a reménytelen és kietlen valódi valóság előtt jobbra az OASIS nevű, több játékos virtuálisvalóság-szimulációjába menekülve. A OASIS-t (azaz Ontológiai Antropocentrikus Szenzorosan Magával Ragadó Szimulációt) a film jelenében kultuszfiguraként rajongott James Halliday egykor azért alkotta meg, mert a való életben nem ment neki az emberekhez való kapcsolódás, létrehozott hát egy olyan virtuális világot, ahol avatárja révén meg tudta élni ezt. Halliday halála után üzenetben játékra hívja rajongóit, és arra hagyja az OASIS irányításának a jogát, aki nyer. A győzelemhez pedig nemcsak a játékot és Halliday agyjárását kell jól ismerni, az embereknek újra meg kell tanulniuk barátkozni és bízni is egymásban. Az OASIS új vezetői egyik első lépésként szabályt hoznak arról, hogy a virtuális valóság a jövőben heti két napot zárva tart majd: nem kell ugyan teljesen lemondani a fantáziavilágokról sem, de töltsenek csak több időt a játékosok a valódi valóságban, egymás valódi testközeliében, mert az jó.

A tanulságot Spielberg filmjében Halliday egyszerű és kereksetlen szavakkal fogalmazza meg: „Egész életemben féltém, egészen addig a napig, amíg meg nem tudtam, hogy az életem hamarosan véget ér. És akkor jöttem rá, hogy bármilyen félelmetes és fájdalmas is a valóság, ez az egyetlen hely, ahol az ember ehet egy jót. Mert a valóság... *valódi*.”

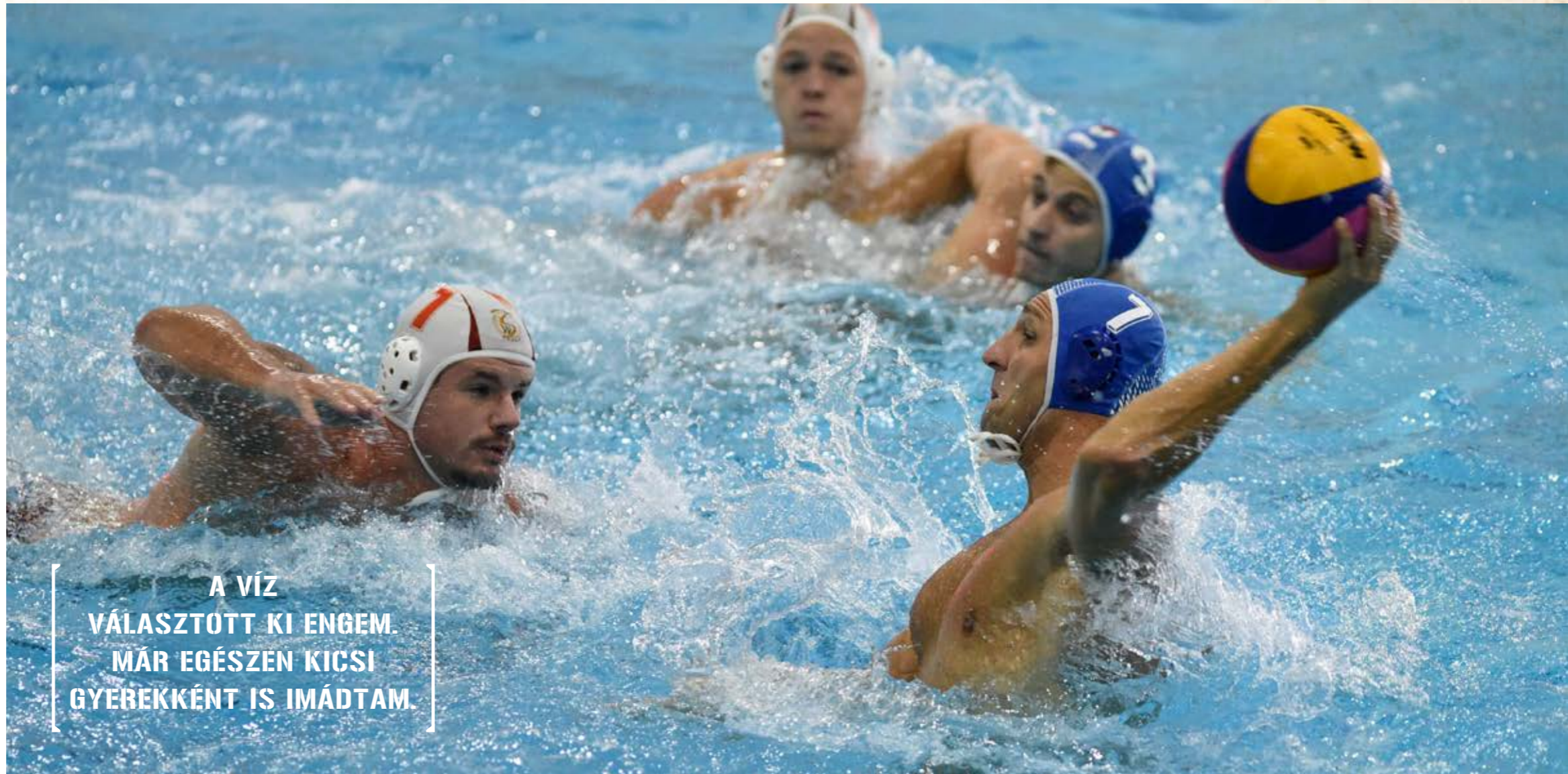
Forgács Nóra Kinga

A 7-es JÁTÉKOS

DR. KISS GERGELYT AZOKNAK SEM KELL BEMUTATNI, AKIK KEVESET IDŐZNEK A SPORT VILÁGÁBAN. HÁROMSZOROS OLIMPIAI BAJNOK VÍZILABDÁZÓ, AZ EZREDFORDULÓ LEGENDÁS ARANYCSAPÁTÁNAK JOBBSZÉLSŐJE, AKI SYDNEY-BŐL, ATHÉN BŐL ÉS PEKINGBŐL IS ARANNYAL TÉRT HAZA. MIT AD A SPORT AZ ÉLETHEZ? MI VISZ EL AZ OLIMPIAI ARANYIG? HOGYAN ÉLTE MEG, HOGY EGY ORSZÁG VETTE ŐKET A VÁLLÁRA? ILYEN ÉS HASONLÓ KÉRDÉSEKRŐL BESZÉLGETTÜNK A VILÁG- ÉS EURÓPA-BAJNOK, VILÁGLIGA- ÉS EUROLIGA-GYŐZTES VÍZIPÓLÓSSAL.

A VÍZ
VÁLASZTOTT KI ENGEM.
MÁR EGÉSZEN KICSI
GYEBEKKÉNT IS IMÁDTAM.

Életem a játék című könyvében hosszan mesél arról, hogy milyen volt Erzsébetvárosban felnőni. Hogyan jut valaki egy Klauzál téri házmesterlakásból a sydney-i olimpiára?

Az olyan, jól mérhető tevékenységeknél, mint amilyen az élsport, sokféle statisztikát vezetünk. Én is szeretem a számokat: ki milyen magas, mennyi izomtömege van, mennyit úszik 100 méter gyorsan, milyen erőset lő a labdával... De nem ezek voltak a legfontosabb összetevői annak, hogy 23 évesen olimpiai bajnok lehettem, hanem az az alázat és elkötelezettség, amely a sportág iránt kialakult bennem. Ezt pedig alapvetően a szüleimnek köszönhetem. Igaz, nekik nem volt semmilyen viszonyuk a vízzel, ráadásul az egyik legszűfoltabb fővárosi kerületben éltünk, nulla versenyszórával – ez így a legkevésbé sem terelt engem a vízilabda felé. Az életemben azonban mégiscsak megjelent az élsport, az a szorgalom és alázat pedig, amit az ő mindennapi helytállásukból tanultam meg, bement a vízbe.

Bármilyen magas, erős, gyors, ügyes vagy okos valaki, nem biztos, hogy képes lesz kiemelkedő eredményeket elérni, ha hiányzik belőle a győzni akarás, az a mindent elsöprő vágy, hogy minden nappal jobbá váljon. Ahhoz, hogy akkor ott lehettem Sydney-ben, elengedhetetlen volt ez a nagyon komoly belső motiváció. Ehhez adódott aztán hozzá minden más: a szüleim elkötelezettsége, az értem hozott lemondásaik, a családom támogatása, a válogatott-társaim alázata és elszántsága, a több tucat edző, a sok száz csapattárs, a szurkolók. Sok minden kellett ahhoz, hogy háromszoros olimpiai bajnok lehessenek.

Miért épp ezt a sportágot választotta?

Valahogy a víz választott ki engem. Már egészen kicsi gyerekként is imádtam: bármilyen medence, strand, tó- vagy folyópart jött szembe, az volt az első gondolatom, hogy de jó lenne megmártózni. Ez így van a mai napig. Nagy-csoportos óvodásként kezdtem úszni tanulni, hét voltam,

amikor elkezdtem vízilabda-előkészítőbe járni a BVSC-be, a legendás Nagy Karcsi bácsihoz. Minden, ami a vízilabdázáshoz kell, nekem nagyon tetszett. Csapat, víz, labda, küzdelem, győzelem. Csupa jó dolog.

Mikor fogalmazódott meg önben először, hogy nem csupán jó, hanem kiemelkedő eredményekre lehet képes?

Már 9-10 évesen is nagyon komolyan gondoltam, a saját kis szintemen, a saját kis harcaimmal. Az első fontos mérföldkő a nemzeti válogatott utánpótlásába való bekerülés volt. Nagyon nagy dolog volt, hogy magyar válogatott játékosnak mondhattam magam 14 évesen. Tátott szájjal és nagy tisztelettel figyeltem a tudásban akkor még utolérhetetlennek tűnő 18 éveseket. Aztán egyre kisebb lett közöttünk a különbség: két év múlva, 16 éves srácként már azt éreztem, hogy komoly esélyem van a felnőttek között is gólokat lőni, és hogy ebből még bármi lehet.

Fogalmam sem volt, hogyan kell bekerülni az olimpiai csapatba, mikor mondják azt, hogy na, fiam, te átugrottad a lécet, de már nagyon beszippantott a piros-fehér-zöld, a magyar válogatotti köpeny, azt akartam, hogy minél többet szóljon a himnusz nekem és a csapattársaimnak.

2000-ben az egész ország azt figyelte, hogy sorra aratja a magyar vízilabdacsapat a győzelmeket a sydney-i olimpián. Ausztráliából sztároként tértek haza. Könnyű volt ez feldolgozni?

Bizonyos szempontból nézve nem tudtuk feldolgozni. A Magyar Vízilabda Szövetség nem volt felkészülve arra – például a marketing vagy a merchandising tekintetében –, hogy a sportág ekkora reflektorfénybe kerül. Nem volt menedzserünk vagy tanácsadónk, magunknak kellett megtalálni az egyensúlyt abban, hogy mit vállalunk el és mit nem, nekünk kellett kitalálni, hogy kik vagyunk és mit szeretnénk képviselni a médiában, a közvélemény előtt.

Az egyetlen csapat voltunk, amely Magyarországon akkor nyerni tudott, az egész ország szeretett minket: nagyon szimpatikussá váltak az emberek számára azok az egyetemista vagy már diplomás, 196-198 centis, mosolygós, udvariasan válaszoló, előre köszönő fiúk, akik akkor voltunk. Volt köztünk talán egy-két jóképű is a lányok szerint. Sok előnye volt ennek, de azért akadt bőven hátránya is, az átverési kísérletektől a kétszázadára feltett újságírói kérdéseken át a szurkolókig, akik átléptek egy határon. Nem kötöttünk nagy szerződéseket ilyen-olyan cégekkel, mint az amerikai sportolók, de mindenkit megtalált a népszerűség, és lépésről lépésre, a saját bőrünkön tanultuk meg, hogy ez mivel jár. Kapkodtuk a fejünket, és próbáltunk rájönni, hogy kell viselkedni, ha valamilyen megtiszteltetés vagy épp méltánytalanság ér bennünket. A kedvenc általános iskolai orosz tanárom jut eszembe mindig erről a helyzetről: bejött egyik nap, és azt mondta, elmennek az orosz katonák, mostantól kezdve demokrácia lesz, és angolul fogunk tanulni. El is kezdtük. Amikor mi a második leckénél jártunk, ő a negyediknél tartott.

Sydney után zsinórban még két olimpiai aranyat nyert a magyar csapat: 2004-ben Athénban és 2008-ban Pekingben. Önökre figyelt az egész ország. Ezek az elképesztő sikerek párhuzamosan zajlottak a digitális kultúra térnyerésével. Népszerű sportolókként mit érezték ebből?

A mi generációnk már felnőtt volt, amikor berobbant itthon is a digitalizáció. 19 évesen volt először személyi számítógépem, egy évvel később lett mobiltelefonom. Lehetett vele telefonálni és SMS-t küldeni, és az volt a különleges funkciója, hogy a képernyő színét négy lehetőség közül lehetett kiválasztani. 1998-ban a feleségemmel még faxon keresztül kommunikáltam az ausztráliai világbajnokságról: megírtam a szobámban a levelet – kis betűkkel, hogy ráférjen egy oldalra és ne legyen túl drága –, levittem a postára, ők pedig elfaxolták, és kiszámlázták nekem a díjat. A levél így jutott el egy budapesti ügyvédi irodába, ahol egy barátnőnk dolgozott. A feleségem elsétált a faxért, hazavitte, elolvasta, megírta otthon a választ, visszament vele az ügyvédi irodába, ahonnan elfaxolták nekem. Egy nappal a levelem után kaptam meg a választ. Ma, amikor 6-7 kommunikációs platformon vagyunk jelen a nap minden percében, ez már nagyon furcsa.

Innen indultunk, 2012-ben pedig már az volt az olimpián a mondás, hogy nem posztolhatunk, nem vlogolhatunk az

olimpiai faluból, nem készíthetünk ott semmilyen tartalmat, nem hozhatunk ezzel magunknak népszerűséget.

Azok közé a sportolók közé tartozik, akik jelen vannak a közösségi médiában. Mit gondol, alkalmasak ezek a csatornák a valódi értékközvetítésre?

Hiszek abban, hogy lehet jóra használni ezeket a felületeket. Soha nem tennék ki olyan tartalmat, amely arról szól, mekkora lett a bicepszem tavaly óta. Szeretném megmutatni kicsit Kiss Gergelyt, az embert, és Kiss Gergelyt, a vízilabdázót. Hogy mit csinálok, mivel foglalkozom ma. Izgalmas kihívás az életemben a gödöllői férfi vízilabda-szakosztály elindítása, annak az erősítése szakosztályvezetőként. Két éve kezdtük, több mint kétszáz sportolónk van már, jó érzés az ő sikereikről beszámolni Instán vagy Facebookon. A Nagy Sportágválasztó és az Ötpróba kommunikációs vezetőjeként és nagyköveteként fontos

számomra az egészséges, sportos életmód, a testmozgás, a fiatalok sportágválasztásának népszerűsítése is. És persze idén A nemzet aranyai film kapcsán is sok poszt született az oldalaimon.

Mindemellett édesapa is, három lánya van. Megpróbál nekik valamit megmutatni abból, amit ön még a saját bőrén is megtapasztalt: hogy internet és okoseszközök nélkül is van élet?

Hihetetlenül érdekes volt, amikor azt mondta az egyik lányom, hogy milyen jó volt nekünk, hogy amikor felnőttünk, nem voltak még okoseszközök, nem kellett ezzel törődnünk. Rengeteg káros és felesleges dolgot töm a fejünkbe a digitális világ, ráadásul az időnket is elrabolja. Meg szoktam kérdezni néha a tizenéves vízilabdásoktól, el tudják-e mondani, mit csináltak egy szabad szombaton, délután kettőtől nyolcig. Gyakran az rá a válasz, hogy telóztak vagy sorozatot néztek. Elfolyt a napjuk. Lehet persze netezni, tiktokozni, instázní, de fontos, hogy meglegyenek a prioritások. Ha megcsinálták a tanulást, koncentrálnak, jó minőségben, ha elmentek edzésre, megették a minőségi vacsorát, beszélgettek a szüleikkel, és utána van még idő, akkor jöhet a telefon. Az arányokon dől el minden: ha olvasok, természetbe járok, figyelek a barátaimra, a családomra, és amellet használom az internetet, az rendben van. De nem szabad hagyni, hogy az legyen az életük irányítója. Fontos, hogy minél hamarabb meglássák a világot, és abban az ő helyüket, hogy minél hamarabb megtalálják a fókuszot.

A harmadik olimpiai arany: 2008-ban Kínában is mindenkinél jobb volt a magyar vízilabda-válogatott

Sokat segít ebben a sport?

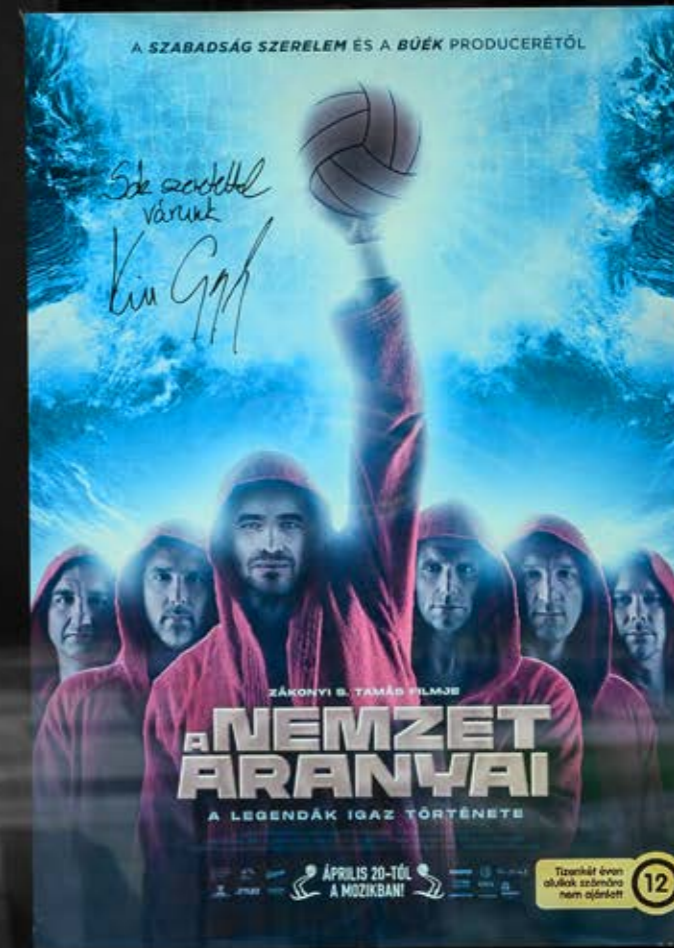
Már a mi digitalizáció előtti generációnknak is rengeteget segített, a mai gyerekeknek pedig szerintem életmentő. A mai fiatalok nagyon tudnak hajtani, ott lenni, megélni a pillanatot, viszont könnyen szét tud esni a koncentrációjuk, mert állandóan 7-8 irányba figyelnek. Rendszeresen járok iskolákba előadásokat tartani. Ilyenkor mindig elmondom nekik, hogy bár én vagyok a bajnok, akinek évtizedeken át nagyon komoly munkával elképesztő minőséget kellett hoznia, megszakítva minden izomrostját, nekik nehezebb dolguk van a hétköznapi életben, mint nekem volt. Bennünket annak idején ért egy nap 5-6 inger, őket 60-80 éri, és vannak köztük spamek, rosszindulatú átvérések, vírusok is. Régen otthon néztem az egy darab tévécsatornát, olvastam a szüleim által előfizetett újságot, most van 750 tévécsatorna, 1500 híroldal, 28 millió profilt lehet bekövetni a különféle oldalakon. Ráadásul nagyon sok ember hamis világot közvetít. Fura világban élünk, és a gyerekek nagyon hamar belecsöppennek ebbe nyakig. Ijesztő. Nekik sokkal nehezebb emiatt értékalapú, a másokra odafigyelő, együttműködő, megbízható és őszinte, méltányos és szolidáris emberré válni, akire lehet számítani, aki képes érvényesülni a mindennapokban.

A mai fiatalok nagyon tudnak hajtani, ott lenni, megélni a pillanatot, viszont könnyen szét tud esni a koncentrációjuk, mert állandóan 7-8 irányba figyelnek

Mit kapnak a fiatalok a sporttól?

Az egymás szemébe nézés tudományát. Hogy el tudják mondani, ha valami nem tetszik, ugyanakkor képesek észrevenni a jót is, értékelni egymást, megdicsérni a másikat. Hogy ki merik mondani az érzéseiket, képesek a csapatmunkára, az együttműködésre. Segít megtanulni, hogy ha hibáztak, akkor abba bele kell állni, azt ki lehet javítani. A sport olyan közeg, amely képes felkészíteni a valódi életre, a felelős felnőttlét és a munka világának az előszobájára. Pontosságra, precizításra, fegyelmezettségre és alázatra nevel, megtanít arra, hogyan kell együttműködni a sporttársakkal, hogyan kell túrni, hogyan kell kiállni magunkért. Persze rengeteg áldozattal is jár, a szülők részéről is, mert el kell vinniük a gyereket, és ott kell rohadniuk a sportpályán vagy az uszodánál. Ráadásul nem lesz mindenki bajnok. Sőt, a tíz százalékából sem lesz bajnok. Minden sportágban csak egy bajnok van egy adott évben, viszont ahhoz, hogy egy világbajnokságon valaki harmincötödik legyen, ugyanúgy napi 4-6 órát kell edzeni. De ha a teljes képet nézem, biztos vagyok abban, hogy a sport által egy fiatal jobb emberré válik, mint ha egész nap bent ülne csak valahol egy sarokban a félhomályban, a valódi helyett kizárólag a digitális világban létezve.

Németh Mónika

**2023 TAVASZÁN
MUTATTÁK BE A MOZIK
A NEMZET ARANYAI
CÍMŰ DOKUMENTUMFILMET,
MELYNEK HŐSEI AZOK
A MAGYAR VÍZILABDA-LEGENDÁK,
AKIK 1997 ÉS 2008 KÖZÖTT
VÉGIGVERTÉK A VILÁGOT.**

ÚJRA DIVATOS A SAKK

A VEZÉRCSEL CÍMŰ SOROZAT UTÁN ANNAK A SZÍVÉT IS ELRABOLTA, AKI KORÁBBAN KOCKÁK FURCSA HÓBORTJÁNAK TARTOTTA – A FIATALOK KÖRÉBEN PEDIG MA MÁR ONLINE FORMÁBAN IS HÓDÍT AZ ŐSI TÁBLAJÁTÉK 21. SZÁZADI KIADÁSA.

Bár története a legendák világában gyökerezik, a sakk elődjét jelentő stratégiai táblajáték a valóságban valószínűleg Indiában született meg a 7. században, majd Perzsiába került, ahonnan arab közvetítéssel jutott Európába. A sakk agyas ügy, rengeteg készséget fejleszt, mára több oktatási programnak is a része lett emiatt. A sakk páros játék, kapcsolatokat ápol, gondoljunk csak a parkokban sakkozó régi jó barátokra és a körülöttük legyeskedő bámészkodókra. A sakk mindemellett versenysport, az első nemzetközi versenyt 1851-ben rendezték meg Londonban, azóta töretlenül pezseg a sportélet sportegyesületekkel, sakkcsodagyerekekkel és sakkmesterekkel, tornákkal, bajnokságokkal és olimpiával – utóbbit 2024-ben, a Nemzetközi Sakkszövetség, azaz a FIDE századik születésnapján Budapesten rendezik. Sokszerű felismerés, hogy a sakkvilág milyen sokszínű, dacára a fekete-fehér mezőkön szabályosan lépegető fekete és fehér bábuk által keltett szigorú látszatnak. Mára ráadásul ez a titokzatosságát, egzotikumát mindvégig megőrző sportág, játék vagy szenvedély meghódította a popkultúrát és a virtuális világot is.

HOGYAN KEZDŐDIK A SZERELEM?

Sakkügyekben a legjobbhoz fordultunk, Juhász Ármin nemzetközi sakkmester, FIDE Trainer, a Centrum Sakkiskola ifjú alapítója és vezetője, egyúttal Magyarország legnézettebb sakkal foglalkozó YouTube-csatornájának gazdája kalauzol bennünket a fizikai és virtuális saktornák csodaországában.

„A családomban nagy népszerűségnek örvendett a sakk, én magam öt éves koromban tanultam meg játszani. Testvéri rivalizálásból kezdtem sakkozni, a négy évvel idősebb bátyámat szerettem volna megverni” – meséli Ármin a kezdeteket felidézve. Mosolyogva fűzi hozzá: azt hamar felmérte, hogy bár mindketten birkóztak is, de ebben a sportágban esélye sem lett volna a fizikailag erősebb bátyja fölé kerekedni, mindenképpen az agyát kellett tehát használnia.

Az emlegetett testvért, Ágostont – aki szintén nagy spíler, FIDE-mester, korcsoportos magyar bajnok és az MTK szuperligás játékos – ugyan még évekig nem sikerült Árminnak sakokban sem legyőznie, magát a sakkot azonban rögtön megszerette. Szimpatikus volt neki, hogy ebben a sportágban nincsenek kicsik és nagyok, egy gyerek vagy egy idős ember pontosan ugyanolyan élvezetet lelhet benne. Rabul ejtette a sakkedzéseket jellemző barátkozós, beszélgetős, intellektuális légkör is: „Komolyzenét hallgattunk, és én nagyon szerettem a komolyzenét” – magyarázza ma is lelkesen gyermek énjére visszagondolva.

„Nyolcévesen kezdtem komolyabban sakkozni, talán már picit lemaradva a korosztályom élvonalától. Egy U9-es magyar bajnokságon indultam először magyar bajnoki mezőnyben, ekkor tetszett meg igazán a közösség és az, hogy lehet utazni. Jó élmény volt, hogy anyukám elkísért, együtt bandáztunk, támogattott engem. A sakkal később szinte az egész világot sikerült bejárnom. Ezen a bizonyos nyíregyházi versenyen a középmezőnyben végeztem, de éreztem, nem sok hiányzik ahhoz, hogy előrébb kerüljek. Ez hozta meg a motivációt, ekkor lettem igazolt játékos a Vasasban, és ekkortól számítom magam sakkozóknak” – részletezi Ármin karrierje első lépéseit. A többi, ahogy mondani szokás, már történelem.

A siker nem adta magát ingyen, de folyamatos munkával, lépésről lépésre haladva mára impozáns karriert futott be a még ma is ifjú nemzetközi mester, míg iskolaalapító és a világon a második, Európában a legfiatalabb FIDE-képzésén végzett edző, azaz FIDE Trainer lett belőle. Juhász Ármin ma energiája legnagyobb részét egyrészt az általa 2018. szeptember 1-jén életre hívott Centrum Sakkiskola menedzselésének és tanulói sikereinek, másrészt a sakk

EBBEN A SPORTÁGBAN
NINCSENEK KICSIK ÉS NAGYOK.
EGY GYEREK VAGY EGY IDŐS EMBER
PONTOSAN UGYANOLYAN ÉLVEZETET
LELHET BENNE.

SOKKAL TÖBBEN SAKKOZNAK MA,
MINT AKÁR PÁR ÉVE, ÉS EZ ANNAK IS
KÖSZÖNHETŐ, HOGY A SAKK MEGJELENT
A POPULÁRIS KULTÚRÁBAN.

népszerűsítésének és az egyre kedveltebb YouTube-csatornája építgetésének szenteli, ugyanakkor természetesen saját magát is folyamatosan fejleszti, hiszen enélkül nem is lehetne jó tréner, sem profi tartalomgyártó.

NA DE KÉREM, MI EZ A SAKKRENEZSÁNSZ?

„Az biztos, hogy most nagyon népszerű a sakkozás” – szögezi le lelkesen már napjaink sakkéletéről beszélve Juhász Ármin. A sakkmester szerint sokkal többen sakkoznak ma, mint akár pár éve, és ez annak is köszönhető, hogy a sakk megjelent a populáris kultúrában. A 2020-ban bemutatott *A vezércsel* (The Queen's Gambit) című netflixes minisorozat után annyi új érdeklődő jelent meg a Chess.com internetes sakkszerveren és közösségi oldalon, hogy többször lefagyott az amúgy a világon a legnagyobbként számoltartott sakkos honlap rendszere. A játék népszerűsége *A vezércsel*en túl több más sorozatnak is köszönhető. Az eredetileg az amerikai CBS csatornán 2007 és 2019 között futó, itthon az HBO Maxen elérhető *Agymenők* (The Big Bang Theory) szitkomso-rozat több részében is fontos szerepet kapott a sakk, illetve a Fox után az NBC-hez kerülő, 2013 és 2021 között sugárzott *Brooklyn 99 – Nemszázasa körzet* (Brooklyn Nine-Nine) is kedvet csinálhatott a stratégiai táblajátékhoz, ezt nálunk például a Viasat 3-on lehetett nézni.

„Magyarországra fókuszálva, itthon sokat számít, hogy a sakk és Polgár Judit oktatási módszere megjelent az iskolákban” – húzza alá Ármin. A sakkpalota.hu oldalra navigálva megtudhatjuk, mit is fed pontosan a magyarországi általános iskolákban alsó tagozatban bevezethető program. „A történelem egyik legősibb játéka, a jövő oktatási eszköze” – vallja a honlap szerint Polgár Judit nemzetközi nagymester, a sakk-történet legjobb női játékosa, és ez a gondolat a motorja az általa kidolgozott, sakkon alapuló oktatási módszernek is. A módszert a FIDE mellett az Európai Bizottság is kiemelkedő oktatási innovációnak értékelte. Három edukációs programot foglal magában, melyek neve: Sakkjátásztér Komplex Képességfejlesztő Program, Sakkpalota Komplex Képességfejlesztő Program, valamint SakkTesi. A módszertant az erre vállalkozó magyar iskolák mellett több környező ország iskolái is átvették, valamint 2017 óta Kínában is alkalmazzák a gyermekek fejlesztésére. A részt vevő iskolákban dolgozó tanárok meghatározott hányadának el kell végeznie egy speciális képzést.

ONLINE VS. OFFLINE

„Ma nagyon sok fiatal az online világban talál rá a sakkra, és amikor játszani akar, pillanatok alatt kereshet magának ellenfelet akár Magyarországról, akár a világ bármelyik pont-

járól” – tér át az internet szerepére Juhász Ármin. Hozzáte-szi, hogy a sakk iránti érdeklődés növekedése talán a hazai sakkal foglalkozó youtuberek munkájának is köszönhető, akik nincsenek ugyan túl sokan, de az ma már elmondható: ha beüt az ember egy sakkal kapcsolatos kérdést a keresőbe, találni fog rá legalább egy magyar nyelvű videót. „Ma sokkal könnyebb és sokkal élvezetesebb tanulni” – szögezi le Ármin, aki a saját iskolájában is rendszeresen használja a digitális eszközöket és különböző szoftvereket, a digitalizált sakkszakirodalmat, illetve a tematikus videósorozatokat a tanulókkal való munkához. A Centrum Sakkiskola YouTube-csatornájának elindítása a Covid-19-járvány okozta nagy leállásnak köszönhető, Ármin, aki úgy jellemzi magát, hogy sosem tud nyugton ülni, az akkor hirtelen a nyakába szakadó szabadidőt használta ki arra, hogy megtanuljon videókat gyártani. Ezeket ma nagyon eredményesen alkalmazza ismeretterjesztésre, a legnézettebb videója már csaknem 40 ezer sakkra kíváncsi emberhez jutott el.

Ugyanakkor Juhász Ármin azt is kiemeli, hogy nagy a különbség az online és a személyes sakk között. Ma sokan már furának érzik, ha tábla mellett kell játszani, ami érthető, hiszen teljesen más érzés lenyomni a sakkórát, mint kattintani kettőt. „Ha valaki profi sakkozó akar lenni, annak inkább a tábla melletti játékot érdemes megszokni” – figyelmeztet rá komoly hangon a sakkmester. „Én nem bánom, hogy abban nőtem fel. De persze sokkal többet lehet gyakorolni online, nem kell például visszaállítani a sakkot, hanem egy kattintásra kezdődhet az új játszma. Sokkal könnyebb kielemezni is a játszmákat, mert a lépéseket automatikusan rögzíti a rendszer” – folytatja a gondolatot, hogy végül leszögezze: mindkettőnek megvannak a maga előnyei és hátrányai, és fontos az egyensúly. Ő maga tanít online és személyesen is, a kettőt azonban igyekszik fele-fele arányban tartani. Szereti tábla mellett is látni a tanulóit, mert ilyenkor megfigyelheti, ki hova néz, ki milyen erővel, magabiztossággal lépi meg az adott lépést, ezekből a megfigyelésekből pedig sok értékes konklúziót le tud vonni.

SEGÍTSÉG, A GYEREK BEMATTOLT

Ha a gép előtt lóg a gyerek, és kiderül, hogy sakkozik, az jó hír. A sakk fejleszt a logikai képességeket, a memóriát és a lényeglátó képességet, a sakkozók iskolai teljesítménye sok kutatás szerint jobb, mint nem sakkozó társaiké. A sakkozó gondolkodásmód ráadásul az élet minden területén elkíséri a sakkozót: „Szeretünk tervezni, szeretjük a

pontosságot, felmérjük a kockázatot, megtanulunk győzni, megtanulunk veszíteni és versenyhelyzeteket kezelni. Ha vizsgahelyzetbe kerülünk, már nem szoktunk különösebben izgulni” – sorolja. A kicsiket, főleg a tízéves kor alattiakat viszont azért mindenképpen érdemes elvinni egy sakk-szakkörbe vagy egyesülethez, ha sakk iránti érdeklődésen kapjuk őket. Jobb az elején tábla mellett tanulni, megfogni és érezni a figurákat, megtapasztalni a klubéletet, belekerülni egy összetartó, erős közösségbe. Ráadásul kezdetben sokat segíthet egy jó sakkedző, a végtelen számú variációs lehetőség ugyanis elsősorban ijesztő lehet, a motiváció fenntartásában emiatt nélkülözhetetlen szerepe lehet egy olyan trénernek, aki segít eligazodni a rengetegben. Később, főleg egy bizonyos szint felett már sokkal könnyebb megfelelő ellenfelet találni online, és így fejlődni. Egy-egy versenyre gyakran gyorsabb, kényelmesebb és eredményesebb is számítógép segítségével felkészülni.

„Annyi időt töltünk a gép előtt, hogy szinte minden sakkozó szemüveges, aki nem, az vagy kontaktlencsét visel, vagy genetikai lottót nyert” – figyelmeztet a sportág veszélyeire félig nevetve, félig komolyan Juhász Ármin, és emlékeztet a testmozgás nélkülözhetetlenségére. Ő a birkózást éppen a sakk miatt kényszerült abbahagyni, de ma is figyel rá, hogy aktív maradjon. „Futni szoktam, focizni is nagyon szeretek, a fizikai sport ugyanúgy jelen van az életemben, erre szüksége is van minden sakkozónak” – jelenti ki határozott hangon.

A VÉGTELENBE ÉS TOVÁBB

„A sakkozók megtanulják az analitikus gondolkodást. Tehát tudják, hogy valójában semmi sem fekete vagy fehér, a világban rengeteg árnyalat van. Mind a győztes, mind a vesztes partikból le lehet vonni a megfelelő konklúziókat, sőt egy vesztes partiból gyakran sokkal többet lehet tanulni. Kellene a sikerek, de ezek jönni is fognak, ha valaki beleteszi a munkát. Ráadásul, amikor valaki már bomba jó sakkozó, akkor is lesznek nagyon rossz versenyei, és nagyon jó versenyei is. Érdemes kialakítani mindkettőre egy rutint” – mesél sikerről és kudarcról a Centrum Sakkiskola vezetője, aki, mint mindenben, ebben is fontosnak tartja az egyensúlyt. Arra is rámutat, edző és tanítvány viszonya meghatározó lehet abban, hogy a tanuló sakkozó hogyan kezeli a különböző helyzeteket, és milyen lesz az önbecsülése.

Juhász Ármin hangjában érezhetően fellobban a tűz, amikor a sakkhoz fűződő személyes viszonyáról mesél. A sakkban egyfelől azt szereti, hogy olyan gondolkodásra tanít, amely utána egész életében elkíséri és segíti az embert. Több olyan tanítványa is akadt már, aki sosem szándékozott profi sakkozónak válni, viszont a sakkozásnak köszönhetően bekerült például egy nagyon

jó egyetemre. Másfelől élvezi, hogy a sakk esetében a tanulásnak sosincs vége, még a világbajnok is hibázhat, tehát még ez a szint is megugorható, és mindig van út előre. Harmadrészt és búcsúzóul ismét a sakk közösség-építő szerepét említi, valamint azt, hogy sakkozni valóban minden korosztálynak szabad, sőt örömteli. „Lehet, hogy hetvenévesen majd a nyugdíjas bajnokságon találkozunk egymással, és nevetünk, hogy milyen jól megtanultuk ezt az egészet” – mondja, és ki tudja, hogy vajon a játékra vagy az életre gondol-e.

Forgács Nóra Kinga

A VEZÉRCSEL CÍMŰ MINISOROZAT
ANNYI ÚJ ÉRDEKLŐDŐT VONZOTT A
CHESS.COM OLDALRA, HOGY A RENDSZER
TÖBBSZÖR LEFAGYOTT...

ANTENNAK

VÁROSBAN ÉS VIDÉKEN, FÖLDÖN ÉS ÉGEN

Láthatók és láthatatlanok, ott vannak a szárazföldön, vízen és az égen, és a rádiózást, a televíziózást, a telefonálást, a közlekedést, a meteorológiai jelenségeket, valamint az internetezést szolgálják – ezek az antennák. Mindenki használja őket, de nem mindenki tudatosul a jelenlétük. Rengeteg mindent köszönhetünk nekik, a segítségükkel tartjuk egymással és a világgal a kapcsolatot, lehetővé teszik a szórakozást és az információszerzést.

Ha meghalljuk a szót, antenna, akkor azonnal megjelenik valami a szemünk előtt: valakinek egy hosszúkás tárgy az autón, másnak fém-szerkezet a padláson vagy egy tepsi alakú tálca, megint másnak egy műhold. Különösen látványosak tudnak lenni a televíziós műsor-szórásra alkalmasak az elhelyezésüket biztosító épület miatt, amelyeket sokszor úgy terveztek meg, hogy egy-egy ország vagy kontinens legmagasabb épületei, jelképei legyenek. Ilyen például Pécssett, Berlinben, Moszkvában, Tokióban vagy Torontóban is a tévétorony.

LEHETŐVÉ TESZIK A CIVILIZÁCIÓNK MŰKÖDÉSÉT

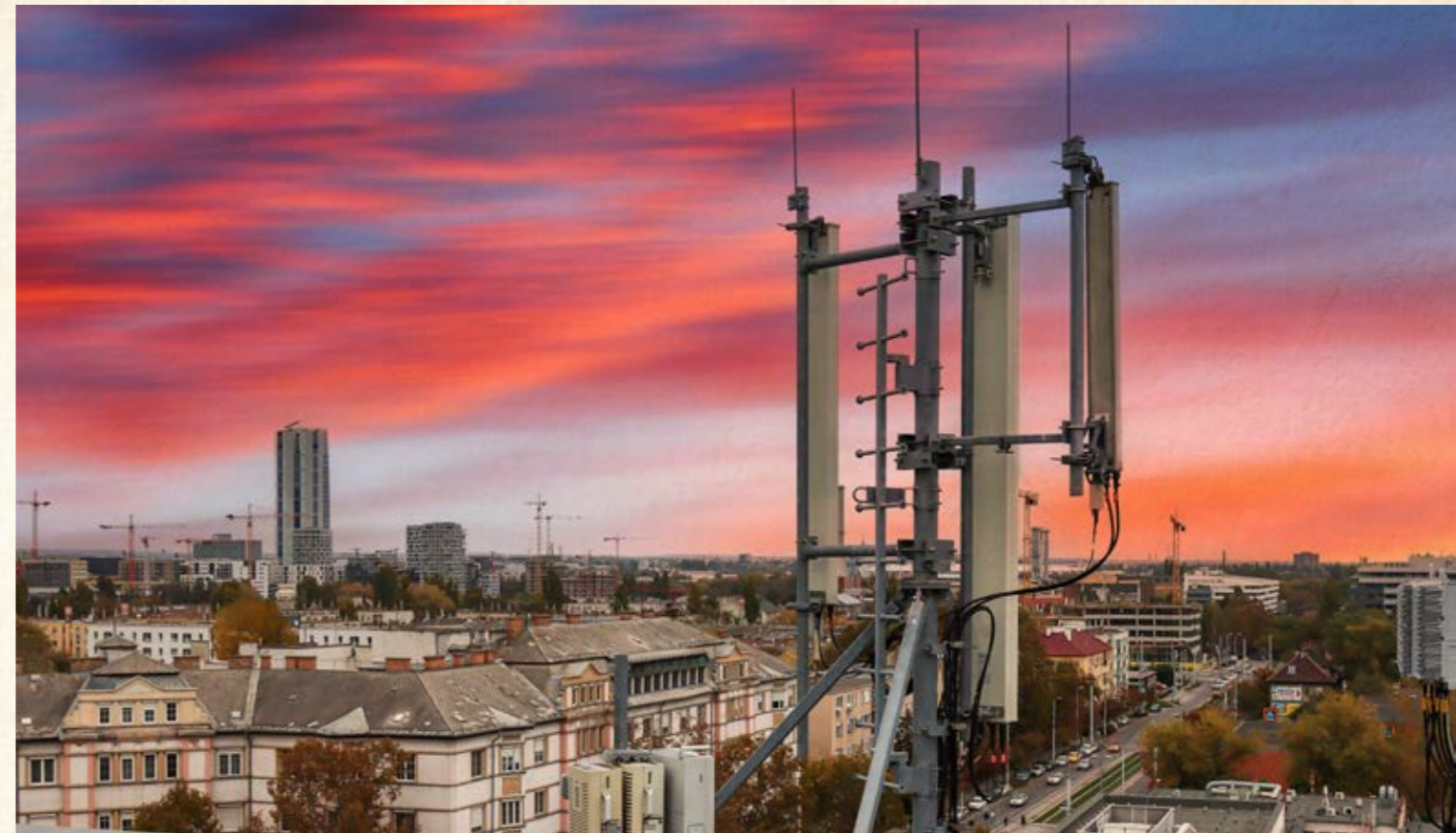
HOL LEGYENEK?

A meglevő víztornyok, templomtornyok, gyárkémények felhasználása szintén előnyös az antennák elhelyezésére, így elkerülhető egy-egy költségesebb torony felépítése. Méretük a hatékonysággal függ össze, a kisugárzott hullámhossz függvényében. Az antennák elhelyezését döntően a rádióhullám terjedési sajátosságai határozzák meg. Az alacsonyabb frekvenciasávokban a rádióhullám követi a Föld görbületét, így nem szükséges az antenna kitüntetett pozícióba való helyezése. URH és e feletti frekvenciasávokban a rádióhullám egyenes vonalban terjed, azaz úgy, mint a fény. A besugárzott terület nagysága így függ a központi állomás magasságától, ezért ezekben a sávokban a központi állomásokat rendszerint a terep egy kiemelkedő pontjára telepítik. Mobilszolgáltatások esetében a forgalom miatt sok-sok bázisállomást kell létesíteni kis teljesítménnyel és kisebb lefedési területtel (kis teljesítmény, alacsony magasság).

A műsorszórásban jelen vannak az úgynevezett gerincadó állomások, melyek nagy területet fednek le, valamint a közepes és kis teljesítményű állomások, melyek egy-egy város, kisebb térség ellátásáról gondoskodnak. A műsorszóró frekvenciák használatát pályázat útján lehet elnyerni, és a tartalomra vonatkozóan is szerződést kell kötni a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Médiatanácsával.

ELSŐ AZ EGÉSZSÉG

Az engedélyezési eljárás során nagy hangsúlyt kap az állomások sugáregészségügyi határértékeinek vizsgálata is. Több jogszabály is szabályozza ezek vizsgálatát, melyeket az eljárások során figyelembe kell venni, és az NMHH kizárólag akkor adja ki egy adóállomás üzemeltetésére az engedélyt, ha az a vonatkozó sugáregészségügyi követelményeket teljesíti, és a megszabott határértékeket nem lépi túl. Nagyon fontos, hogy az elektromágneses sugárzás a nem ionizáló sugárzások körébe tartozik, így a kémiai kötések nem roncsolja. Szervezetünkben ezek a sugarak – ellentétben a röntgensugarakkal – nem kumulálódnak még rövid ideig sem. Ettől függetlenül régóta átfogó kutatások folynak, és ezek eredményei alapján készítik el a nemzetközi tudományos szervezetek a sugáregészségügyi határérték-ajánlásait. Az NMHH térítésmentes mérőprogramja keretében műszeres vizsgálat kérhető lakosok, köztisztviselők vagy önkormányzatok részéről a www.nmhh.hu/

MOZGÁSBAN A TELEFON

Magyarországon a mobilszolgáltatók több mint 7000 bázisállomást üzemeltetnek, és ez a szám évente előreláthatólag kb. egy-kétszáz közöttivel növekszik. A bázisállomás egy adó-vevő állomás antennákkal, amelyen keresztül a mobilkészülékek egymással kommunikálnak, valamint elérik az internetet. Az általuk lefedett terület pár száz métertől 30 km-ig terjed. Budapesten 3-400 méterenként telepítenek bázisállomásokat a megfelelő beltéri lefedettség és elegendő hang- és adatkapacitás elérése érdekében, vidéken egy-egy bázisállomás akár három települést is ellát.

ÚTON

A közlekedés során mindegy, hogy a levegőben, vízben, vonattal, villamossal, metrón, kocsival vagy motoron utazunk: rádiós technológiát mindenhol igénybe veszünk. Sőt, a járművek ma már egymással is kommunikálnak a még nagyobb biztonság elérése érdekében.

CSILLAGOK KÖZT

A műholdak közt az Egyenlítő síkjában 36 ezer km magasan mozgó a Földről nézve állnak, telefonálást, rádió- és televíziós műsorszórást szolgáltatnak, a klímakutatást is segítik. A 20 ezer km magas pályákra állítottak a földi navigációs rendszerek műholdjait. A négy nagy rendszer: az USA GPS, az orosz GLONASS, a kínai BEIDU és az európai GALILEO – ezeket mindenki mobiltelefonnal is tudja fogni. Az alacsony pályán lévő műholdak maximálisan 2000 km magasságon keringenek, segítségükkel IP-alapú szolgáltatásokat lehet nyújtani egyéni és üzleti felhasználóknak.

ÉSZLEL ÉS BEMÉR

A radar betűszó, Radio Detection And Ranging: rádiós észlelő és bemérő. Tehát a radarok is rádióhullámokat bocsátanak ki – nagyon sokszor óriási mikrofonoknak néznek ki –, a tárgyról történő visszaverődés jellegéből és az eltelt időből számolják ki a tárgyak jelenlétét, méretét és távolságát. Ezeket meteorológiai, földi, légi és vízi közlekedésnél, valamint a természet megfigyelésénél is alkalmazzák. A szabadidős tevékenységek során is előkerül, biztos sokan hallottak már a halradarról, mely egész pontos képet ad a mederről vagy a vízben látható élőlényekről, tárgyokról. Egyes autók orrában is elhelyeznek radarokat, azzal akadályozva meg az előttük haladóra a ráfutást.

AZ ANTENNÁK VILÁGA

Aki szeretné az antennákkal kapcsolatos tudását elmélyíteni vagy épp szélesíteni, annak nagy segítségére lehet az NMHH új kiadványa, mely *Az antennák világa* címmel jelent meg Vári Péter szerkesztésével. A kötetben 120 oldalon átfogó képet kaphatunk azokról a területekről, amelyek működtetéséhez alapvető fontosságú a megfelelő antennák használata. Megismerhetjük a televíziós és rádiós műsorszórás, valamint a mobilszolgáltatások terén alkalmazott antennákat, de körbejárhatjuk a közlekedést, a műholdas navigációt és az űrkutatást támogató eszközök világát is.

A kiadványt szerkesztő Vári Péter, az NMHH főigazgató-helyetteseként és a győri Szent István Egyetem oktatójaként is vallja, ezek az eszközök kellene ahhoz, hogy a napi munkánk, életünk, civilizációnk működhessen. Gyönyörűnek tartja például a lakihegyi tornyot. Rámutat, a korabeli párizsiak az Eiffel-tornyot ocsmány szörnynek titulálták, ma pedig a francia főváros jelképe. Orientációs pontként is fontosak ezek az építmények, ha például valaki a Tiszán evez lefelé, akkor a Tokaji tévétornyot megpillantva már tudja, hol tart az útján. A kiadvány építésügyi részét külön kiemeli: önkormányzatok döntéshozói számára is információk találhatóak benne az adótornyokról, és igyekeztek jó példákat bemutatni. A másik hangsúlyos téma az úgynevezett elektroszomoggal kapcsolatos tévhitek eloszlatása, amit az NMHH független mérés igénylésének lehetőségével támogat.

ÖTVENÉVES A PÉCSI TÉVÉTORONY

Bár hajlamosak vagyunk a televíziózás történetét a színészek, bemondók, a filmek, műsorok, esetleg a rendezők történeteként tekinteni, nem szabad megfeledkezni egy technikai aspektusról sem, mégpedig a műsorszórás feladatáról. A tévéadások minősége a földfelszíni sugárzás időszakában az adótornyokon múlt, és a televíziózás tömegessé válásával országszerte igyekeztek lefedni a településeket a kormányok. Ezzel párhuzamosan ezek hatalmi demonstrációs célokat is szolgálták, de szerencsére jól jöttek ki ebből a versengésből a turisták is – ha már ilyen irdatlan magas építményeket kellett emelni, akkor körpanoráma-éttermekkel és kilátókkal is kiegészítették ezeket.

A keleti blokkban Moszkvában épült meg a legmagasabb tévétorony, 537 méteres (1967), kicsit később Berlinben, amely 368 méteres lett (1969), majd 1973-ban Magyarországon is elkészült, mégpedig egy kivételesen reprezentatív épület, az országban a legmagasabb, Pécssett. Közös bennük, hogy mindegyikben van étterem, és természetesen a magasság miatt lift szállítja az embereket. A terv sikerét Magyarországon mi sem bizonyította jobban, mint hogy évente mintegy kétszázezer ember volt kíváncsi arra a látványra, amely a Misina tetején emelkedő toronyból fogadta őket, de még ma is hozzávetőlegesen évi nyolcvanezren látogatják.

Magyarországon a Mélyépterv munkatársai, Vízvárdy István, Söpkéz Gusztáv és Thoma József kaptak lehetőséget a tervezésre, nekik egyébként is sok magas épület, víztorony kötődik a nevükhöz (például Szeged, Makó, Budapest). Az eredetileg 191 méteres tévétorony 18 500 tonna vasbetonból épült. Az 1990-es évek közepén hat méterrel lett magasabb, a maga 197 méterével jelenleg is hazánk legmagasabb épülete, mely a Misina tetején nagyjából ötszáz méterrel emelkedik Pécs fölé. Nyitáskor tíz forintba került egy felnőttjegy, hat forintba pedig a gyerekekbelépő, a feljutásért ma is fizetni kell, de roppant kedvezményes éves bérletet is lehet váltani. Gyorslifttel lehet feljutni a 72 méter magasságban kialakított, üvegfalú eszpresszóig, a nyitott kilátóterasz pedig 80 méter magasságban található, hétfő kivételével mindennap látogatható.

A tévétorony ma is sokakat lázba hoz. Ennek érdekes példája egy 3D-modellező, Madroszkiewicz Tamás, aki például elkészítette egy 80 centis makett terveit, melyet születésnap ajándékként egy barátjának ki is nyomtatott. A terveket bárki számára elérhetővé tette, és ingyenesen letölthetők innen:

Balogh Endre

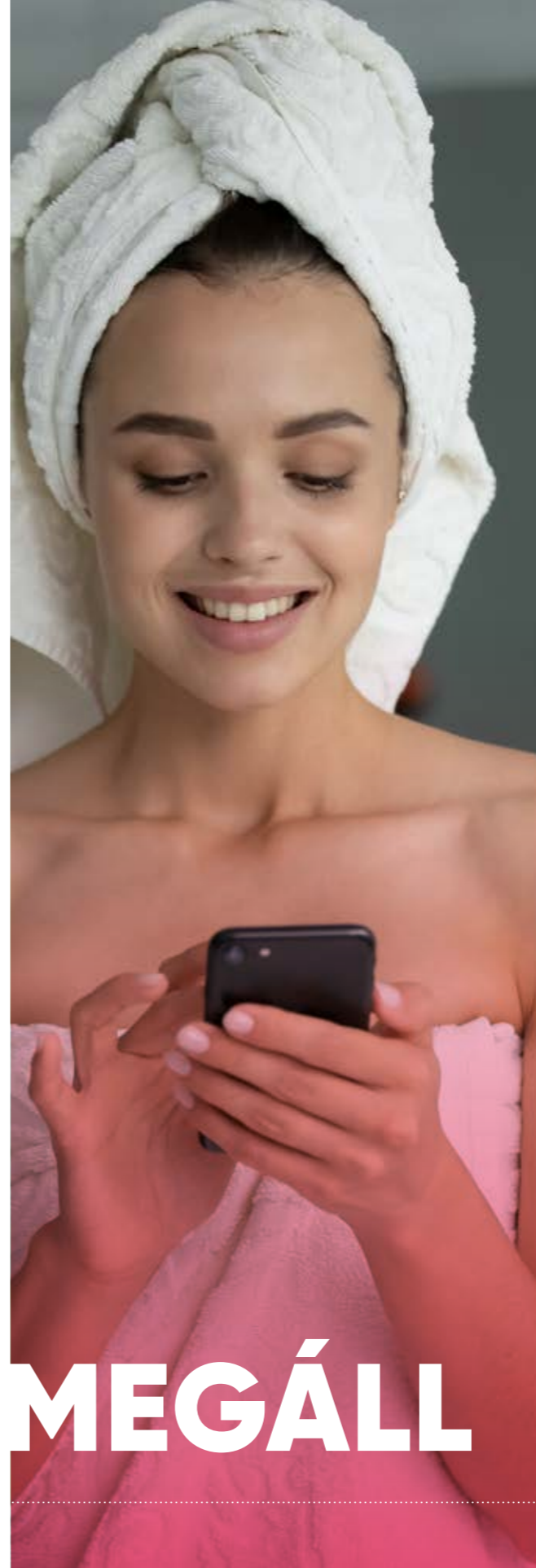

NÉLKÜLÜK

Bemutatjuk az NMHH

TÉNYLEG

MEGÁLL

AZ ÉLET

► mérőszolgálatát

Reggel bekapcsoljuk a rádiót, tévét, vagy Wi-Fi-t, netán mobilneten híreket olvasunk. Olaszos tempónak mondjuk, de így zajlik csaknem minden magyar családi élet, reggeli készülődés iskolába, munkába, esetleg szelfi a tükörnél, hisz ott is van net. Nyílik az autó, a garázs, a kapu. Betérünk a pékségbe, ahol kiválasztjuk a finomságokat tízóráira vagy későbbi reggelihez. Érintéssel fizetünk, mindegy, hogy kártyával, mobillal vagy okosórával, közben valaki máris majszol egy kis kakaós csigát. Vissza a kocsiba, négyből egyvalaki biztos a Bluetooth-fejhallgatót rakja fel, mert nem felel meg neki a többiek által hallgatott zene. A navigáció segít megtalálni a leggyorsabb utat a sulihoz, majd a munkahelyre. Ahogy halad a kocsiban, a 4G folyamatosan biztosított. Annak ellenére, hogy 4-500 méterenként új antenna szolgáltatja, a mobilnet sem szakadozik, nem kell bosszankodni, mindenki a saját örömeire-feladataira koncentrálhat.

Igazából még el sem kezdődött a nap, de minden működött körülöttünk. A tévé távirányítója nem a kocsit nyitotta, a kapu nem a tévét kapcsolta be, a Wi-Fi mindenkit kiszolgált – a családon belül. Az is fontos, hogy csak a mi vásárlásunkra

vontak le a kasszánál pénzt, senki más nem fért hozzá. A munkában is megtapasztalhatjuk, hogy a gazdaság szereplői – azaz mi, felnőttek – sem tudnának hírközlési szolgáltatások nélkül szolgálatni, eljuttatni az árut a boltokba, megtervezni egy órarendet, egyeztetni a tárgyalásokat.

Azt, ami működik, sokszor képesek vagyunk természetesnek tekinteni. Pormentes úton közlekedünk, a csapból folyik a víz, a vacsora az asztalon van – de igazából jól tudjuk, hogy ezek mögött mindig igazán jól végzett munka van. Valakik aszfaltoznak, megtisztítják a vizet, kiépítették a csővezetékét – az ételhez az alapanyagot ugyanúgy megvett egy családtag, hazavitte, elkészítette... Ehhez hasonlóan az elektronikai eszközök sem maguktól működnek jól együtt. Ebbe valakik beletették a munkát. Az eszközöket, hálózatokat mérni, koordinálni kell. Biztosítani, ellenőrizni azt is, hogy egyik sem káros az egészségünkre, még a mobiltelefonok sem. Az NMHH munkatársai azok, akik a rádióhullámmal működő eszközöket, mint például a bankkártya-leolvasó, egy drón, a garázsnyitó, a Wi-Fi-router és a Bluetooth-fejhallgató, ellenőrzik. Méréseik és az általuk

végzett szabályozás nélkül nem lenne működőképes felhőkommunikáció, gép-gép közötti vagy sok más hasonló szolgáltatás, hogy pontosan mi, annak felsorolásához szinte napestig sem lenne elég az idő. Szakemberek azért dolgoznak, hogy Magyarországon minél több előnyét élvezhessük a digitális fejlődésnek (és persze azért is, hogy minél kevesebb legyen a hátránya). A letöltési sebességet, netcsomagokat szintén ők ellenőrzik, tartatják be azokat az ígéreteket, melyeket a szolgáltatók a vásárlóknak, előfizetőknek tettek.

EMC:
*'electromagnetic compatibility',
 az elektromos berendezések
 zavartalan működése
 egymás közelében*

férhetetlenséget. Ez az a bizonyos EMC, az 'electromagnetic compatibility', amely azzal foglalkozik, hogy az elektromos berendezések egymás közelében zavartalanul képesek legyenek működni. A mérőszolgálati szakemberek fixen telepített vagy gépjárműben elhelyezett mérőállomásokat, laboratóriumi mérőrendszereket, egyedi kézi műszereket használnak, és ezek adatait dolgozzák fel, rendszerezik. Azt is ellenőrzik, hogy az adóállomások az engedélyekben foglaltaknak megfelelően üzemelnek-e.

Az NMHH-ban a Mérésügyi Igazgatóság égiszén belül működő rádiómérő és rádiózavar-elhárító rendszer (mérőszolgálat) feladata, hogy ellenőrizze azokat a berendezéseket Magyarországon, amelyek működésük közben hatással lehetnek a távközlési szolgáltatásokra, vagyis zavarhatják például a mobiltelefon- vagy mobilinternet-hálózatok működését. A mérőszolgálat garantálja az elektronikus hírközlés megfelelő működését, kivéve az elektromágneses össze-

Az engedélyeknek való megfelelés vizsgálata érdekében az adóantennákhoz hasonló, kizárólag vételi célú vevőantennákat használnak a műszaki paraméterek méréséhez, az ország különböző vételi helyein telepítve azokat. Ez a spektrummonitoring integrált rendszer, amely jelenleg 70 mérő-, irány- és helymeghatározó műszerrel felszerelt mérőállomást jelent. Ezeket az NMHH Visegrádi utcai monitoringközpontjából működtetik.

PÁPALÁTOGATÁS, HUNGARORING ÉS ATLÉTIKAI VILÁGBAJNOKSÁG

A mérőszolgálat mindig jó előre felkészül a nagyobb médiaérdeklődéssel járó eseményekre. Ferenc pápa 2023-as magyarországi látogatásának biztosításában is nagy létszámmal közreműködött. A fő cél a fokozott rádióforgalom – a televíziós közvetítések és felvételek elkészítéséhez használt rádiócsatornák – zavarmentességének biztosítása volt. Emellett, érthető módon, a rendvédelmi szervek által használt frekvenciasávokat folyamatosan figyelték. A mérésekben részt vett a teljes budapesti mérőhálózat, valamint a fővároshoz közeli összes mérőállomás.

Ha itt a Forma–1 száguldó cirkusza, az NMHH is a boksztucában dolgozik. A cél az, hogy a frekvenciákon is akadálytalanul, ütközés nélkül száguldhassanak az információk. A munkatársak a versenyhétvégén biztosították, hogy minden szereplő a megigényelt frekvencián, zavarmentesen használhassa az eszközeit.

Atlétikai világbajnokság 2023-ban először volt Budapesten. A helyszínen a szurkolók mellett rengeteg tévészab volt jelen, melyek vezeték nélküli kamerákat, rádiós mikrofonokat és fülmonitorrendszereket használtak. A munkatársak a Frekvenciaengedélyezési Osztály által 20 országból közel 500 frekvenciára kiadott engedélyek adatbázisából kiindulva már a rádiótechnikai főpróbán segítettek megoldani az ott előforduló műszaki problémákat. Ezzel megelőztek több olyan hibát, melyet a rádiófrekvenciát használó eszközök nem megfelelő beállítása okozhat éles üzemben. A helyszíni problémaforrásokat fixen kihelyezett monitoring mérővevők használatával határolták be, majd kézi iránymérő műszerekkel keresték meg a zavart okozó eszközt. Erre a mostani eseményen is volt példa. Ráadásul még ilyenkor is érkeznek eszközökkel kapcsolatos koordinációs igények, melyek megoldásában szintén segítséget nyújtott a mérőszolgálat.

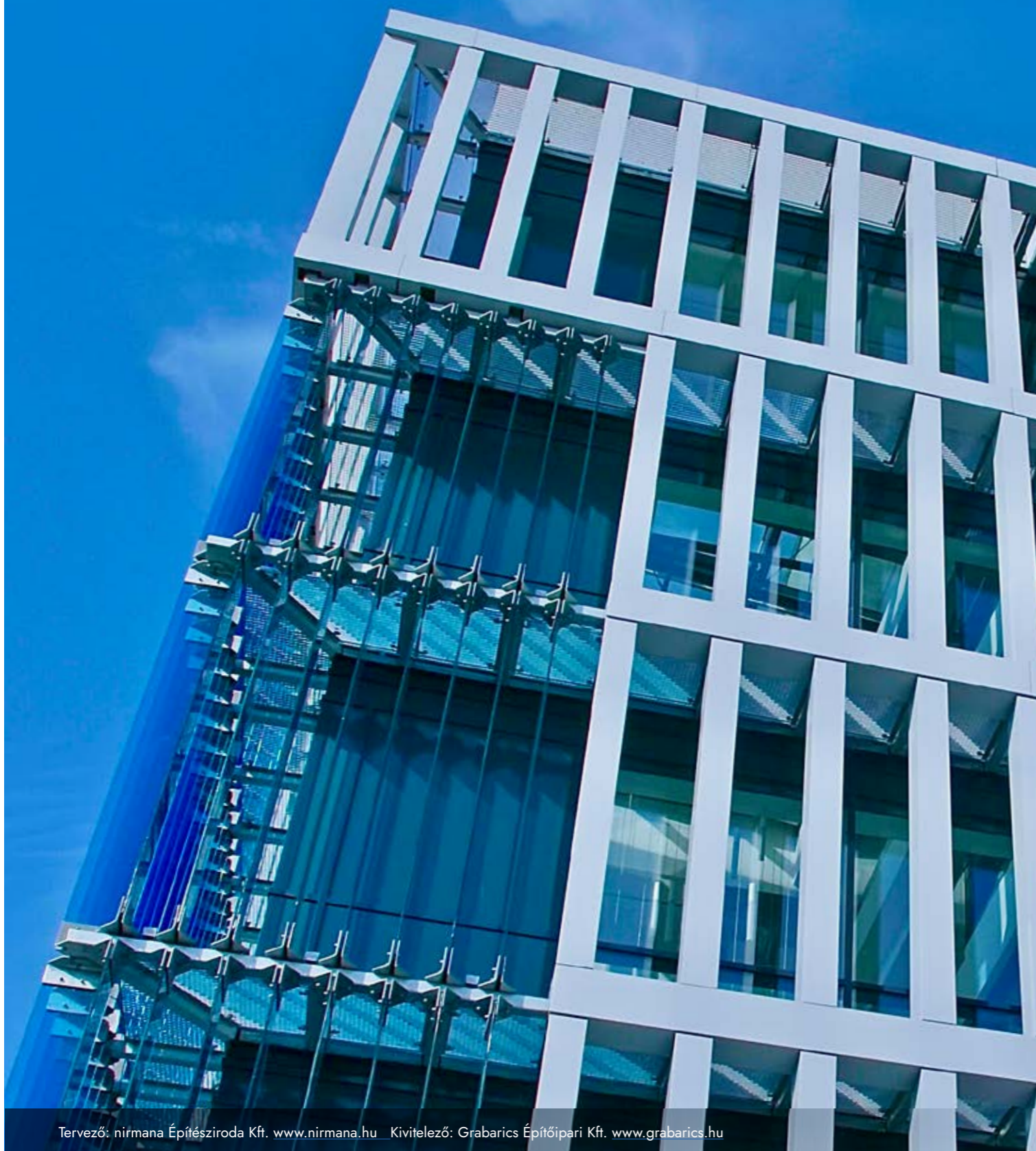
Az NMHH világszínvonalú monitoringrendszerének célja a rádióspektrum földfelszíni használatának, a műsorszórás, a mobilszolgáltatások és egyéb rádiós alkalmazások rádiózavaroktól mentes működése. Észlelik és feltárják az esetleges rendellenességeket, szabálytalanságokat, a lehetséges vagy valós zavarforrásokat.

Este, ha mindenki ismét hazaért, vacsora, beszélgetés után megnézhetünk egy jó filmet, sorozatot, meccset, mesét. Lehet, hogy valaki a laptopján teszi ezt a szobában, mert neki sosem az kell, ami a többieknek. Aztán olyan is van, aki újságot vagy könyvet olvas. Belegondoltak már abba, hogy mire kézbe vesznek egy nyomdaterméket, az hányszor halad át kommunikációs csatornán, elektronikus rendszeren? Mire a szerzőtől, a fotóstól a szerkesztőn, a korrektoron, a tördelőgrafikuson át eljut a szakmai jóváhagyásig? Ezután elkészülhet a nyomdai állomány, mely a nyomdába eljutva újabb informatikai rendszereken belül újabb ellenőrzési körökön esik át, és csak utána jut el a nyomdagépnek nevezett, egyedileg tervezett számítógéphez, mely a professzionális nyomdákban automatikusan leválogatja és továbbítja a kinyomtatott lapokat a kötetzetnek, hogy az ottani munkafolyamatokat követően csomagolva előálljanak a könyvek, újságok. Mindezeket hálózaton keresztül végig lehet követni. Egy ártatlan könyv vagy újság – esetleg számlalevél – az éjjeli szekrényen.

ÚJ ÉPÜLET, KORSZERŰ MŰSZAKI MEGOLDÁSOK

AZ ÖKOLÓGIAI LÁBNYOM CSÖKKENTÉSÉRE IS VOLT FIGYELEM

Tervező: nirmana Építésziroda Kft. www.nirmana.hu Kivitelező: Grabarics Építőipari Kft. www.grabarics.hu

Szeptember 7-én átadták a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (NMHH) Esztergomi úti új, többfunkciós, csaknem 15 000 négyzetméteres műszaki épületegyüttesét. Helyet kapott benne egy egyedülálló EMC-mérőlabor és a hozzá tartozó mérőkamrák, szerverközpont, konferenciaterem, mélygarázs és irodák.

Az egyedülálló EMC-mérőlabor, a 6 mérőkamra, valamint a 150 munkaállomás lehetővé teszi, hogy a hírközlési eszközökben és szolgáltatásokban zavart okozó berendezések kiszűrését az NMHH hatékonyan végezhesse. A legnagyobb mérőkamra kialakításának eredményeként a kisebb eszközök és háztartási nagygépek mellett – mint pl. kapunyitók, mosógépek – akár személyautókat is lehet majd vizsgálni. A TEMPEST-mérőképességű mérőlabor támogatja más állami szervek munkáját is, és csökkentheti Magyarország függését a külföldi és a gyártók által működtetett mérőlaboroktól.

Az NMHH új épülete a fiatalabb generációk előtt is nyitva áll majd, a jövő hírközlési szakemberei szerezhetnek itt gyakorlatot, tanulhatnak a szakma jeles képviselőitől. Az új központ a hatóság munkájának támogatásán túl hozzájárul az oktatás, a szakemberképzés és ezzel a nemzeti versenyképesség növeléséhez is.

A tervezés során kiemelt figyelem jutott a fenntarthatóságra és a környezetbarát megoldásokra is. Amellett, hogy az épület energiatakarékos, a legújabb technológiai fejlesztéseket is magában foglalja. A megújuló energiaforrások használata, a kialakított hatalmas zöld felületek és a több ezer ültetett növény nagymértékben csökkenti a komplexum ökológiai lábnyomát.

Koltay András, az NMHH elnöke az átadóünnepségen rámutatott: olyan létesítményt adtak ma át, „mely kiemelt helyet fog elfoglalni a hírközlésszakmai és a tudományos életben is. A benne dolgozó szakemberek munkájuk és kutatásaik révén hozzájárulnak digitális jövőnk formálásához. A változás állandó, szinte naponta jelennek meg új technológiák és szolgáltatások, az NMHH ezért folyamatosan készül a jövő feladataira minden számára fontos területen. A most átadott épület helyszíne lehet a jövőbeli technológiai és tudományos projekteknek, erősítheti kapcsolatainkat és pozíciónkat a nemzetközi szinten, valamint hozzájárulhat a hatóság megbecsültségének további növeléséhez is”.

Nagy Sándor

**A jövő
hírközlési szakemberei
itt szerezhetnek gyakorlatot,
tanulhatnak a szakma
jeles képviselőitől**

HITELESSÉG
OKTATÁS
KÖZJÓ
MÉDIA
DIGITÁLIS UNIVERZUM
NEVELÉS
GYERMEKVÉDELEM
INNOVÁCIÓ

KOMPETENCIA
TUDÁS
FELKÉSZÜLTSG
SZABADSÁG
INSPIRÁCIÓ
NORMATIVITÁS
KÖZÖSSÉG

BIZTONSÁG

MÉDIAKULTÚRA

IMPRESSZUM ÚJ MÉDIAKULTÚRA | ISSN 2939-6743

Az MTTV 132. § k) pontja ellátásához kapcsolódó közszolgálati, tájékoztató és információs kiadvány | Kiadja a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (NMHH)
Felelős kiadó: Miklósné Meyer Ágnes, NMHH kommunikációs igazgató-helyettes

Főszerkesztő: Balogh Endre | Vezető szerkesztő: Gyarmati László | Kontrollszerkesztő: Kerekes Andrea | Szerkesztőségi irodavezető: Gyórfi Katalin

Grant & Son | Nyomdai kivitelezés: Pátria Nyomda Zrt. | Felelős vezető: Orgován Katalin vezérigazgató

E lapszám elkészítésében közreműködött: Aczél Petra, Forgács Nóra Kinga, Gábor Mónika, Gyarmati Fanni, Nagy Nándor, Nagy Sándor, Németh Mónika, Papp János Tamás, Rab Árpád, Veszelszki Ágnes

Fotó, kép: 141 Entertainment, Amblin Entertainment, Antenna Hungária Zrt., Bazelevs Company, Columbia Pictures, Deutsche Telekom-adam&eveBerlin-Sergej Moya, Dragon Zoltán, Dune Entertainment, Flitcraft Ltd, Hungaro DigiTel Kft., Illyés Tibor/MTI, Juhász Ármin családi archívum, Közép-dunántúli Vízügyi Igazgatóság, Mighty Engine, Relativity Media, Screen Gems, Shutterstock, Stage 6 Films, Star Thrower Entertainment, Vantage Towers Zrt., Village Roadshow Pictures, Warner Bros., Wonderful Films

CSAK TISZTA FORRÁSBÓL...

KÖZHASZNÚ, NAPRAKÉSZ, SZAKMAI INFORMÁCIÓK
A MÉDIA ÉS HÍRKÖZLÉS VILÁGÁBÓL

www.nmhh.hu

